

ALP 296

2466

Sausis 1889 m.

Metas I.

Num. I.

„Varpas“ išleidžiamas
Tilžėje 20. kiekvieno mėne-
sio. Metinė prekė su pri-
siuntimu
Rusijoje 4 rubl.,
Prūsijoje 4 mark.,
Amėrikoje ir kitur 5 mark.

VARPAS

„Apgarsinimai „Varpe“
kasštėja už kiekvieną ket-
virtai dalytą eilutę smulkiu
rasztu spaustą 20 pfen. arba
10 kap. priimami „Varpo“
rėdystėje Bitėnuse per Lum-
pėnus, Ostpreussen.

literatūros, politikos ir mokslo menesinis laikrasztis.

Italpa: Naujas laikrasztis, -j-g-. — Varpas, V. Kapsas. — Antanas Valys, Jonas L...ys. — Sunaudojimas medžio, J. Szidaras. — Audiatur et altera pars! Szernas. — Isz tėvyniszkos dirvos, a-b. — Hygiēna, Hygiējos tarnas. — Literaliszka peržvalga, A-z. — Isz visur, Budrys. — Politika. — Muzika. — Isz produktiszku turgavieciū. — Pasarga rėdystės. — Apgarsinimai. — Isz bulletinu Vilniaus meteorologiszkos observatorijos.

Naujas laikrasztis.

Tose szalyse, kur žodis liūsas, kur aiskini-
mas ir platinimas tautiszku idėju neranda truki-
nimo; kur beveik kiekviena dalis dvasiszku turtu
žmonijos turi savo organą, per kurį platinasi ir
didinasi; kur laikraszczei skaitomi yra szimtais, —
pasirodymas naujo laikraszczio neturi tokio svar-
bumo, kaip pas mus. Szendieniszkame musu pa-
dėjime pasirodymas naujo laikraszczio turi buti
priskirtu prie svarbesniu ir rustesniu dalyku, nės
reikia pergalėti daugybę visokiu nelaimiu, reikia
atsakyti ant daugumo klausymu, reikia pasiekti
mierį, einant ne keleis nutrintais, bet keleis, ku-
riūs dar reikia iszvesti. Bet koks musu padėjimas,
kokie medegiszki turtai, kokios spēkos? . . .
Atsakymas trumpas: musu padėjimas yra toli
biauresnis už padėjimą žydu ir totoriu, nės tiems
neužginta laikyti savo kalbą, iszdūti laikraszczius,
turėti mokslavietes.

Medegiszkus turtus galėtume rasti, kad tarp
musu butu daugiau žmoniū, troksztancziū tarnauti
abelnai, tėvynei, be paturėjimo ant to, ar darbi-
ninkai ant szlovės ir pakėlimo tėvynės priguli
prie vieno ar kito skyrio, pagal savo dvasiszkas,
doriszkas, protiszkas ir svietiszkas pažiuras. Ne
gražus tai ir peiktinas daigtas, kad dar daugel
Lietuviū ar su visūmi nenori suprasti Lietuvos
reikalū, ar supranta keblei; turėdami-gi keblų
supratimą, misįja, kad atneszti gerą tėvynei
galima tik sutinkant su juju pažiuromis. Tankei
matai žmogų, kurs turėdams geriausius norus,
isz kalno stato savo iszlygas, nū kuriu atstoti
niekados nenori, ir su visūmi neklauso, jeigu ką
norš jam užmėtinėji. Numazgoję rankas nū visko,
nesirupina nei pirsztu pakrutinti dėl pagerinimo
tautiszku dalyku. Žinoma, — quot capita —
tot seusus — bet ką czia mislyti, apie pervėdimą
ar tu, ar kitu asabiszku idėju, kada-gi abelnai
lietuviszka tautiszka idėja tik pradygo ir iki pil-
nam užaugimui reikia dar gerai lukterėti. Nepri-

traktu mums ir inteligentiszku spēku, kad Lietuvei —
inteligentai butu mažiaus apsileidę ir atszalę ant
visko, kas priguli prie tautiszku dalyku. Ne per-
dėsiu sakydams, kad nėra dėl Lietuviū — inteli-
gentu sunkesnio daigto, kaip elgtiesi pagal reikalą
Lietuvystės, lengvesnio-gi, kaip iszszadėti dar-
būse savo prigimimo ir dvasios. Jau ne klausiu
dėl ko taip yra . . .

Dabar pažiurėkime, kokius reikalavimus stato
skaitytojai lietuviszko laikraszczio? Daugumas no-
rėtu, idant lietuviszkas laikrasztis butu visotiniszku,
t. y., idant jame rastu atsakymą ant visokiu klau-
symu ir visokiose dalyse žmonijos mokslo. Su-
prantame tokius norus, nės žinoma, kad kiekvienas
tikras Lietuvis mėgtu turėti prigimtoje kalboje
visokius straipsnius.

Rupinsimės, idant musu laikrasztis atsakytu
norams skaitytoju; prižadėti vienok, kad laikrasz-
tyje dabar jau bus placzai iszpildytas visos jo
dalys, negalime isz priežasties stokos medegiszku
turtu. Laikrasztyje dūsime vietą visiems balsams
Lietuviū, tikru tėvynės mylėtoju. Talpinsime
straipsnius tik tokius, kuriūs matysime naudingais
abelnai reikalams Lietuvystės, atmesdami visus
dalykus, pavestus užmanymui ar sziochio, ar tokio
Lietuviū skyrio, nės mieris musu — tarnauti Lie-
tuvai, ne-gi skirtingoms Lietuviū partijoms.

Peržiurėdami prisiųstus į rėdystę straipsnius,
talpinsime tūs, kurie taps iszrinkti didumu balsu
szanariu rėdystės.

Pradėjome iszdūti laikrasztį prie mažu spēku,
prie menku turtu, bet turėdami didę viltį, kad
skaitlius musu sądarbininku greit pasididins, kad
musu darbas ne liks tuszcziū, bet ras atsiszau-
kimą tarp visu Lietuviū, troksztancziū Lietuveis
buti ir tėvynei savo tarnauti.

Pradžioje užminėkime; kokius trukinimus randa
iszleidimas lietuviszko laikraszczio; czia-gi pasa-
kysime, kad trukinimu nesibaidome, darbo nesi-
galėsimė ir norš palengva, bet mierį sieksime.
Norš jau gana buvo prazudyta darbūse Lietuviū

PAIKSINTA

LIETUVIŠKAS
SIOLOJY

157350

ir spēku ir medegos, bet dvasē tautiszka dar ne
 pražuvo, vietoje-gi szalin nusikreipusiu darbininku
 stoja nauji, su naujomis spēkomis, su nauja vilczia.
 Meskime grudą po grudui ant tautiszkos dirvos,
 o nors ne greit ir palengva, iszaugs gražus, sveiki
 javai, nės dirva yra iszsigulėjusi ir senei jau sėklos
 laukia. Iszmokinti Lietuvius lietuviszkai mislyti,
 sujudinti ir sutraukti jūs į darbą, papratinti kaip
 pridera Lietuviams elgtiesi, iszaiszkinti kelius, ku-
 reis eidami garsei galėtu pasakyti: «Lietuveis
 ésame!» pakelti dvasiszką ir medegiszką Lietuvos
 butę, nukrėsti nū Lietuviu nesuprantamą lipnumą
 prie svetimu tautu, uždegti szirdyje broliu nors
 mažą kibirkstį meilės tėvynės — tai yra musu
 mieris, tai uždūtė «VARPO». Kada-gi musu
 mislys liks suprstos, kada «Varpas» taps reika-
 lingu kiekvienam Lietuviu, kada matysime jūs
 suprantanczius savo spēkas ir kelenczius augszty-
 n galvas — tada pasakysime: Mokestį už darbus
 jau apturėjome!

-j-g-

Varpas.

Kad, rytą, saulė spinduliu pirmiausiu
 Apreiszkė žiamei pribuvimą savo,
 Užgaudė varpas liepimu aiszkiausiu,
 Tarytum jisai žmogaus lupas gavo:

Kelkite kelkite kelkite . . .

Tū darbininkai visi sukniždėjo,
 Lyg gyventojai užgauto skruzdyno,
 Ir kasdieninei darbai prasidėjo
 Žmoniū lizdūse ir ant lauko gryno.

Kelkite kelkite kelkite kelkite . . .

Varpas dar garsiaus ir dar aiszkiaus gaudžia,
 O grandus balsas veržiasi per ora.
 Dėlko nebaigia savo dainą graudžią?
 Tinginius prikelt turi tikrą nera!

Kelkite kelkite kelkite kelkite . . .

Tai skambink „Varpe“! tegul gaudims tavo
 Iszilgai, skersai eina per Lietuvą!
 Budink ir szaukie graudum balsu savo,
 O tas szaukimas perniek tenežuva!

Kelkite kelkite kelkite kelkite . . .

Kas darbininkas ir kas dirbti gali,
 Ant tavo balso prie darba teimas!
 O kur atrasi tinginį megalį,
 Tegul, nelaujant, jį budin' gaudimas:

Kelkite kelkite kelkite kelkite . . .

V. Kapsas.

Antanas Valys.

Apsyaka paraszė Jonas G . . . ys.

I.

Szalepat seno vieszkelio, kurs eina nū Kauno
 į Dinaburgą, ant kalno, netoli nū ežero, stovi kaimas
 Ramucei. Graži tai ir rami vieta, Ramucei. Tei-
 sybė, triobos czia ne visos naujos, gana yra palaikiu
 ir pasikreipusiu ant szono; kur-ne-kur matai stogus
 vėjo susziurpintus, tai randi tvorą sugriautą, arba
 langą vietan iszmuszto stiklo, balanomis iszpintą, bet
 visos beveik triobos paskendę tarp medžių.

Nėra czia nė vieno kiemo, prie kurio ne rastum
 sodą ir darželį; ties kiekvienais vartais stovi ar

beržai, ar liepos, daržai-gi, nū szalies lauko žilyczeis
 apsodinti. Triobos tęsiasi abiemis pusėmis kelio, o prie
 kiekvienos gražei aptvertas darželis, isz kurio žiuri
 ant kelio margos galvelės visokiu žolynėliu. Yra
 tenai rutos, mėtos, szalavijos, diemedžei, rožės, uza-
 rėlei, jurginės, czebacziukai, pilnosios, agūnos ir daug
 daug visokiu žolynu, vardus kurius žino tik vienos
 Lietuvos mergaitės. Galima pasakyti, kad Ramucziu
 darželei taip žolynais užberti, kaip gali padaryti tik
 tikros Lietuvaitės.

Bet-gi ir mergaicziu czia ne mažą skalsą, o
 visos gražios, visos patogios ir geros, o giesmininkės,
 tai visoje apylinkoje tokiu ne rasi. Ir berniukai czia
 gražus ir moka dailei padainūti, bet kur jiems susi-
 lyginti su mergaitėmis! Kaip tos užtrauks, tai ber-
 niukai tik vėpso ir, akimis mirkeziudami, viens kitą
 kumsztinėja.

Ramucziu ukininkai ne turtingi žmonės, nės
 žiamę turi nelabai vaisingą; bet vis-gi dūnos ne pri-
 truksta, o kartais da atlieka szioks-toks skatikas ir
 dėl pasimylėjimo. Mat ir susigerti mėgsta, tik kaime
 žydo ne laiko, o susigėrę musztyniu ne daro. Kai-
 minystė gerai užlaiko ir, kaip galėdami, vieni kitiems
 paszalpą dūda. Matydami ar vieną, ar kitą isz kai-
 mynu atsilikusį su darbais, be praszymo ir kvietimo,
 talkan jam ateina, padeję-gi darbą pabaigti, ne nori
 nė „acziu“ klausyti. Mat czia isz senovės jau toks
 papratimas ir Ramutiecezis visūmi negali suprasti, kaip
 tai kitaip galima gyventi. Jaunūmėnė ir maži vaikelei
 užlaiko prigulinczią gūdonoį dėl vyresniūju, o kad-gi
 iszreto tarp savęs ir susispeza, tai vėl greit už-
 mirszta ir rustybės ilgai szirdyje nelaiko. Žodžiu
 sakant, Ramucei, nors ant didelio kelio stovi, vienok
 ne priėmė dar tu paprocziu, kurie dideleis ke-
 leis eina.

Laikas, kada prasideda musu apysaka, artinasi
 jau į szienpjūtę. Nors pievos da ne buvo kliudytė
 bet klūną jau ne vienas nupjovė, skubindamas į
 sidaryti vietą dėl džiovinimo szieno. Ir Ramutieczi
 dalgius taisė, plakė ir kaukszinėjo, laukdami pa-
 delio, nū kurio ketino užgriuti ant pievu. Iszka
 daržines ir iszbarstė gurbūse pernykszezius sinkl
 klojo ant padu žagarus ir rūszė vietą dėl krov
 szieno, visi-gi, aplink darbą tuntūdami, mislijo, k
 tai dūs Dievas ora per szienpjūtę.

Artinasi naktis: saulė senei nusileido už misz
 ant dangaus pradėjo rodytis žvaigždės, o isz pie
 nū paupės pasikėlė rukai. Kaime pasidarė tylu
 tuszczia. Galvijai isz lauko jau buvo pargyti. M
 terys, paleidusios karvias, uždegė ugnis ant židin
 Piemenys, susėdę ant slenkszczio, avė nū koju vyz
 ir iszgrežę szlapius autus, kabino jūs ant karcz
 idant iszdžiutu. Ir szunys nutilo, nės ir jiems ga
 buvo darbo zaunyti per visą dieną. Pamygę ūdeg
 ir sutupę ant pasturgaliu, žurėjo vidurin per atvii
 duris, laukdami laiko, kada galima bus pripulti pi
 lovelio ir iszlakti praskiestą koszią; vyresniejie, mat
 dami moteris, einanczias isz svirno su kauszu mil
 zustai kreipė į ju szoną snukius ir iszlangvo t
 gomis krutino, lyg girdami už užmanymą virin
 koszės, jaunesni-gi szuniukai, kaip mažiaus kantrus,
 spurdėjo tupėdami ir isztylo cypė, kaip kelės, bet n
 vienas ne perszoko per slenkstį, nes gerai žinojo, kad
 už tą užmanymą reiktu jo kaktai atsakyti ir para-
 gauti kieta samczio. Pririszti prie tvoros ar lei
 kamininėjo pavadžius ir ūdegomis vaikė ūdus. Isz
 tvartu kada ne kada isztruko balsas ėruko, kuris pa-

metęs savo motyną, pradėjo bliauti, pakolaik vėl anos ne atrado ir prie spenio ne pripūlė . . . Pamaži, visose tribose tapo uždegtos balanės ir ant skobniu pasirodė sžauksztai ir dūna. Ore tū tarpu darėsi tamsiaus, o ant dangaus išzplaukė Atgryžalo ratai. Jau naktis buvo . . .

Isz rumo, kurs stovi viduryje Ramucziu kaimo, ties raudonu kryžium, iszėjo žmogus. Atsikeles warus nū klūno ir perlipės per tvorą, paklonėmis iszėjo ant kelelio, kurs bėgo szale upės. Isz lengvo eidamas, prisiartino prie upės, kur ties brasta stovi szventas Jonas, sziek-tiek pasikreipęs ant szono, nės žienojis, ant kurio tapo jis pastatytas, nū senumo labai jau papuvo ir vietomis isztrupėjo. Per visą paupį, kaip akimis galima siekti, traukėsi pievos. Tirsztai prižėlę ir patrauktos vakariniu ruku. Perėjęs per lieptą, žmogus tasai keliavo toliaus, kada ne kada pristodamas ir klausydamas tu neaiszkiu balsu, kurie atsirando ant lauko nakties laike. Koki tai yra naktinei balsai, kas gali jūs suprasti, kas jūs gali apsakyti? Bet paklausykite naktinės kalbos, o pamatysite, kad ne viskas užmiega, ne viskas nutyla užplaukus nakties tamsai . . . Sztai po jūsu koju szirszkia be atsilsio žirgelei: isz vidurio pievos pūla ausį riksmas pilkos brizdelės; czia vėl suszvilpė laibutė putpela; už kalno dusyk suszuko kizskis, po avižas braidydamas; ant pacziuos jūsu galvos perkrido, aplink sukdamas, sziksznosparnis ir tik kaip tik ne pakliudė jus savo sparnais; pakranteje su žvengė kumelys ir girdite, kaip jis kanopomis dunda žiamė. Toli toli girdėti szonu skalijimas ir szukavimas naktigiano, jieszkancziuo krumūse papūlusiu arkliu. Žolės ir javai taipogi ne tyli, bet vėjeliiu pūcziant, kurszta ir svyrūja . . . Oi, paklausykite naktiniu balsu! Nors silpni, nors ne aiszkus, bet susiėję į vieną, sudaro harmoniją, nū kurios nenoru pūla szirdin neiszaiszkinama baimė ir liepia jieszkoti prieilangos po stogu . . .

Žmogus, kurs ėjo keliu, buvo tai sunus Ramucziu kaimyno, Gasparo Valio, jaunikis dvideszimt ketveriū metu, vardu Antanas. Drabužei, kureis Antanas buvo apsivilkęs, rodė, kad jis turėjo buti tarp kitoniszku žmoniū, nē kaip gyventojei Ramucziu, o prisižiurėjus jo baltoms rankoms, galima buvo sz karto pasakyti, kad artojaus darbu niekad užsiėmęs ne buvo. Antanas, prabuvęs beveik visą dieną neklycziujoje, vakare iszėjo pasivaikszczioti pō lauką ir užsuko szaliu upės, nės czia labjausei mėgo praieisti vakarinę valandėlę. Kada prisiartino prie krumu, szalyje kelio, iszgirdo dundėjimą vežimo, o neilgai trukus, pamatė ir paį vežimą. Ant vežimo buvo sukrauti maiszai miltu, ant kuriu sėdėjo žmogus ir ragino arkli. Kada vežimas susilygino su Antanu, šedintis ant maiszu paklausė:

— Ar tai tu, Antanai?

— Asz, tėveli, atsakė Antanas, — iszėjau pasivaikszczioti ir turėjau viltį, tavę sutikti.

Buvo tai Antano tėvas, kurs isz ryto iszvažiavo malūnan, o dabar, susimalęs grudus, atgal grįžo.

— Grįžk atgal, tarė tėvas: pasakysiu tav naują. Patikau malūne bajorą Daubarą. Klausė jis, ne norėtum per vasarą pamokinti sziek tiek jauvaliojo jo brolio, kurs ketina szimet kareivystę žiati. Asz lyg ir prižadėjau, nės man rodosi, kad Ramucziuse gana nūbodu. Nors mums ir ramiaus, šp tu namieje esi, bet, ten budamas, galėsi užsiėbt keliata rubliu ant kelio. Daubariszkei nū Rašazn ne labai toli, tai galėsime dažnai pasimatyti, deliomis bažnycziujoje susitikti. Kąjp tu mislyji?

— Nūbodumas czia man mažas, atsakė Antanas, — nės gana turiu knigu ir kalbos su kaimynais niekad ne pritrūksta; bet ir užsidirbti keliatą rubliu taipgi ne butu pro szalį, tik ne žinau, kas per žmonės tie Daubarai.

— Žmonės ne peiktini. Pažinojau ju tėvą, (amžina atsilsį) vyras buvo su visumi valyvasirturtingai gyvenen. Dabar gal jau turtai susimažino, nės liko keliatas vaiku, o kaip girdėti, visus mokslan leido. Ryto pavakare atvažiūs pas mus Daubaras, idant su tavimi pasisznekėti. Tai kaipgi? važiūsi? užbaigė tėvas.

— Pasimislysiu dar ir pažiurėsiu kiek man už darbą užmokės.

Taip kalbėdami, parvažiavo į kaimą ir sustoję prie svirno duriu. Suneszę maiszus svirnan ir supylę miltus į miltynę, įėjo pirkeczion. Visą Valio szeimyna jau buvo susėdus aplink skobnią ir rūszėsi valgyti. Pasveikinęs namiszkius ir prisakęs bernui greicziaus iszkinkyti arkli, senis Valys atsisėdo ant stūlo ir liepė dūti vakarienę. Bevalgant apsakė višiams, ką kalbėjo su Antanu.

Po vakarienių szeimyna netrukus iszsisklaistė po visus kampus ir pats Valys virto ant lovos. Antanas ilgą laiką ne galėjo užmigti ir, voliodamis po lovą mislijo ape tą, ar važiūti į Daubarus, ar likti Ramucziuse, nės turėjo užmanymą platinti per vasarą naudingas žinias ir mokslą tarp savo kaimynu, kurie tu labai reikalavo. Pamaži, mislys pradėjo maisztytis ir greit apėmė jį stiprus miegas.

Kolaik Valio szeimyna miega, pasipažinkime arcziaus su szitais žmonėmis, nės dar nē syki, reiks mums su jais pasilikti. (Toliaus bus.)

Sunaudojimas medžio.

Girios mažinasi metas į metą. Dideli plotai ir musu szalyse ir Maskolijoje ir kitur liko apsėti vienais kelmiais. Toks neiszmintingas naikinimas giriu atsiliėpė skandzei ne tik brangume medžio ir padaru isz jo, bet ir kitūse dalykūse, kai va: upėse nupūlė vandū arba iszdžiuvo, o per tai pagėdo vandeninė komunikacija: girios prilaiko drėgnumą žiamės, daug garu, kurie malszina arszumą karszcziū arba szalcziuo, dėl togi iszkirtimas giriu turi įtekmę ant atmainos oro ir žiamdarbystės. Teisybė, apdirbimas žiamės kitąsyk galėjo dūti daugiaus naudos, nei kaip giria, nės ne buvo tokio pareikalavimo padaru ir kitu produkte isz medžio, arba jai buvo, tai ne mokėjo medį sunaudoti. Dabargi, prie szianidiszkos iszdarbystės ir prie vispusiniu reikalu draugijos, giria slepia savyje didelį lobį. Gaila tik, kad daugiur nemoka prigulinczei suvartoti medį ir ne supranta apie tai. Užrubežije, szalyse kur daug giriu, iszsilavijimas dalyke suvartonės medžio yra stebėtinas. Apie Paryžių, Londoną yra fabrikai, kuriūse sunaudoja dagimedį nū senu laivu garlaiviu, nū visokiu atlaiku ir t. t.

Kokia yra sunaudonė medžio ir kame ta neiszpasakyta nauda jo, žiamiaus parodysime.

Ne primenant apie kurą ir statymą triobu, pagal pragumą sunaudojimo medžio, darbas gali buti trejopas: ar tai *sausa destilacija*, ar vėl *chemiszkas* pragumas iszdirbimo, per kurį galima apturėti ruksztyniu rukszti, celulozė, glukoza, alkoholi, ar, ant galo, pragumas *mechaniszkas*, kū papraszcziausias, kurs mums dūda įvairius padarus isz medžio, iszmislus staliorystės, raczystės iszdarbius isz žievės ir t. t.

Czia mes apsistosime tik ant pirmojo pragumo sunaudonės medžio t. y. ant destilacijos. Destilacija

buvo žinoma senose gadynėse. Tada jau kaitydavo medį, sukrovus jį įpatingose dūbėse, kakaliūse, dėl apturėjimo produktu, kokius ir šiandien gauname, tik tada gaudavo ju mažą dalį, nės nepažino dar sunaudojimo duju (gazu). Sunaudoti dujas bandė peraitame szimtmetyje Lovitž, bet sunaudonė fabrikiszku budu prasidėjo tik 1799 m., dėka Lebonui, ir nū to laiko lavijosi vis daugiau: vieton kakaliu pradėjo vartoti retortas visokių sistemų išz molio arba geležies; pragumai sulaszavymo duju pasitobulino ir, dėka paszokimui chemijos, izmoko atskirti sukrautinias dalis tokio arba kitokio produkto destilacijos.

Prie sausos destilacijos, pavirszingai sakant, gauname sekanczius produktus: dujas (gazu), medžio ruksztį, lengvus aliejus, smalą ir anglis.

Dujos, sunkei sulaszūjamos, gali, prie atsakančio vedimo darbo, buti sunaudotomis vietan kuro ar žiburio, bet kada izdarbystė turi mierį apturėjimo naudingesniu produktu sausos destilacijos, tai dujos lieka be sunaudonės. Žiburys išz medžio, turime pridurti, yra geresnis nei kaip išz akmens angliu, nės dūda liepsną szviesesnę ir neprilaikanczią ammonijo su siera, kurie atsikudami kenkia nekuriems daigtams.

Antras ir kū svarbiausias produktas destilacijos yra medžio ruksztis. Paczioje pradzioje, po sulaszavymui duju, atsiskiria smirdantis skystimas tamsei rudas, kuriame Lovitz rado actą. Szitas skystimas dūda medegą dėl lengvo apturėjimo actiniu drusku, kurios buna sunaudojamos mildažystėje arba dėl apturėjimo actinės esencijos ir paprasto acto.

Tarp lengvu alieju kū svarbiausiomis ir didžiausiomis sukrautinėmis dalimis yra metil-alkoholis ir acetonas. Pirmutinis išz judvieju, labiausei paskutiniame laike, apturėjo didelę vertę, nės tampa netik prie fabrikacijos pokostu ir lakieru sunaudojamas, bet ir dėl apturėjimo aniliniu kvarbu. Acetonas, sujungmė mažesnės vertės, tinka laboratorijose dėlei apdirbimo bromoformo, dėl satarpinimo saku, tauku ir eteriszku alieju. Prie kategorijos produktu gaunamu prie destilacijos spyglemedzių priguli tarputynas. Jis ir yra labai pageidaujamas prie fabrikacijos kvarbu, pokostu, lakieru ir teipogi tinka gerai dėl satarpinimo saku.

Apturėjimas smalos išz medžio teipogi duoda puikų nūpelną už darbą. Ji gali buti pardūta, izstraukus išz jos vandenį, arba tiesiog eina ant medegos dėl apturėjimo trono, pikio, smalinės tekturos, asfalto ir t. t. Kadangi savyje užlaiko parafiną, tai gali buti sunaudojama ant fabrikacijos tepalo dėl maszynu ir vežimu. Prie chemiszkos manipulacijos atsiskiria nū smalos gana svarbus produktas, vadinamas kreozotu, kurs puikei saugoja medį nū puvimo. Išz smalos, kuria apturi išz buko, atskiria gvajakolį, vartojamą medicinoje dėl dezinfekcijos. Liekanas smalos, įpatingai nū sakiniu medzių, perdirba į sudžius, kurie eina ant izdirbimo lakieru, ir kvarbu dėl spaustuviu.

Paskutiniu produktu sausos destilacijos yra medžio anglis, kuriu lieka apie 20% svarbos paimtos medegos. Anglis, liekanczius nū sausos destilacijos užkimsztose retortose, yra žiamesnės vertės, nei kaip anglis, gaunamos prie senoviszko budo apdirbimo, nės yra lengvesnės, dūda mažiaus kaitros ir dėlto ne taip yra pageidaujamos metalurgijoje, bet visgi tinka kalviams. Sumaiszius medžio anglis su smala ir durpomis, galima apturėti gerą medegą del kuro.

Tokia tai yra įvairybė produktu, gaunamu prie fabrikiszkos sunaudonės medžio. Žinoma, įpatybės ir vertė kiekvieno produkto priguli nū apdirbimo ir nū medegos. Kada nori apturėti smalą, tarputyną ir

anglis, tada užtenka prasto budo apdirbimo, bet kada nori gauti alkoholį ir actą, tada reikia vartoti kitokius įtaisus ir dirbti su didesne atsargybe. Izsrinkimas medžio yra taipgi svarbus daigtas: ant gerumo medegos turi įtekmė laikas nukirtimo, vieta augimo ir t. t. Pagal izzdavimą medžio rukszties ir smalos, visus medžius galime paskirti į 3 kategorijas: prie pirmutinės priguli skroblas, beržas, bukas, aržūlas, klevas, ūsis, vinkszna ir liepa; minėti medžei izzdūda maždaug 43—35% medžio rukszties, kurioje acto užsilaiko apie 8,7%. Antra kategorija apima medžius baltus: kantoną, topelį, glūsnį, elksnį; tie dūda 33—24% medžio rukszties su dale acto m. d. 6%. Ant galo medzių spyglėti dūda 23—17% medžio rukszties su 4,3% acto. Daugumas smalos tūse medžiūse bus adverniszkoje prietaikmėje daugumo acto, t. y. medžei treczios kategorijos turės daugiau smalos, o pirmutinieje mažiaus.

Koks yra szaltinis medžio rukszties ir dėlko jos randame viename medyje daugiau, kitame mažiaus, parodo paskutinei veikalai Fremy, Urbain'o Payen'o, kurie, atradę kad medis susideda išz vaskulozos, celulozos, pektozos ir kutozos, tvirtina, kad drucziausia dalis medžio vaskuloza nū kaitros persimaino į actą, celuloza-gi, prilyginant, izzdūda jo labai mažai, o kitos dalis visai ne izzdūda acto; pagal tai drutmedis ir senas medis izzdūda daugiau acto, nei kaip minksztas ir jaunas.

J. Szidas.

Audiatu et altera pars!

„Vilenskij Viestnik“, išz priežasties nesenei buvusio per arcivyskupą Aleksijuszą atlankymo keliato katalikiszku bažnycziu Lietuvoje rodo neiszpasakytą Rusijos toleranciją, versdamas visas kaltes nesutikimūse ant fanatizmo ir neuzkantos kataliku ir ju knigu dėl Rusu ir stacziatikiu. Kolaik tiktai „Vilenskij Viestnik“ ir kiti išz Rusu pusės kalba, o mums ir garo išz lupu izsleisti nedaleidžia, žinoma, kad teisybė turi buti ju pusėje. Visame sviete, vienok, ir prie sudijimo kriminalistu joks sudas nenusprendžia išz vieno tik apskundimo prokuratoriaus. Rusijoje taipgi laikosi tu pažiuru, bet tiktai dėl žmogudzū, arklėvagiū, uždegėju ir kitu tokiu, bet ne dėl svetimu gaivalu, kuriu neuzkerčia, nors nū neuzkantos melagingai ginasi; ne dėl tu, kurie, neszdami sunkinybes ir aukas, turi ir savo naminius geismus, kurie drįsta mislyti, kad jiems už lygias sunkinybes lygi ir nauda priguli. Labai lengva „Viestnik'ui“ turėti czia teisybę, nės apskustiems teisintis yra laikoma už naują nusidėjimą. Kalbėti teisingai apie savo padėjimą, mes galime tiktai užrubežitūse, kur mums dūda didesnę prieglaudą, kur didesnė dėl musu tolerancija. Kad prie tolerancijos dėl musu skirtybės Rusai negalėjo musu pripratinti, aiczku tai bus išz ju ultrapatrijotiszku laikraszcziu: užtenka pažinti fanatiszkus balsus pono Kojalavicz'iaus, Molzanov'o, Moskovsk. Videmost'iu, ne izskirent ir oficijaliszku Varszavsk. Dniernik'o, o persipraszius, neretai ir Vilensk. Viestnik'o. Kaip szuktelisi, taip tav ir atsiliepsi! Kad musu kunigai ne per daug szvelnus dėl atlankanczio Rusu arcivyskupo, gali buti, bet kas pirmiaus sėja sėklą nesutikimo, neuzkantos, nors garsina placziausę toleranciją? Ne toleranciją, bet neteisingiausę neuzkantą aiszkina paliepimai lygei vietinės administracijos, kaip ir centraliszku valdžiu, besirupinancziu tiktai apie kėlima vienos dalies valstijos gyventojū, kuriūs tos valdžios tiktai ir reprezentavoja: uždraudę spauzdinti knigas (lygei neteisingo paliepimo ne parodo mums nei

istorija, anie szendieniszka butė visokių gaivalu sviete); iszvyjo isz urėdu vietinius katalikus, lyg limpanczia liga apimtus, idant per tai nedaleisti Lietuviams iszdirbti savąją inteligenciją; uždraudė lietuviszkai inteligencijai pirkinėti žemę (gazdina *Vladimirov*, kad tai bus uždrausta ir ukinikams); uždraudė visokius lietuviszku susidrauginimus dėl atlikimo kokių nors reikalų: moksliszku, artistiszku, ekonomiszku ir t. t.; iszveržė katalikiszkas bažnyczias, kuriomis apdovanojo ne davusius dėl ju pastatymo nei skatiko, bet protegavotus valdžiomis, kaipo savusius, o mes namėje, svetimi, be jokio užtarimo. Ketvertamžis baigiasi nū užėmimo Rusais visiszkai į savo rankas administracijos Lietuvoje ir nū to laiko mes ne daug gero sulaukėme, bet vien tik ryszius ir panczius. Ryszei tie vos putūti mums daleidžia; ju eilės, kokiomis su lyg sziol apdovanoti esame, papratino mus nieko gero ir toliaus nelaukti. Visą tą vadiname mes neteisingu skriaudimu, kurs mums labai skaudus. Supranta tą neteisybę ir tuli Rusai, kaip: *Orest Müller*, *Solovjev*, *Lamanskij*, bet tokiu yra labai mažai ir ju balsai randasi labiausei denuncijavotūse rusiszkūse laikraszcziūse. Kad mes ne lygus valstijos ukėσαι, pripažįsta tai ir draugas *Viestnik'o*, *Varszavskij Dnievnik*, bet mes czia nū savęs pridėsimė, kad mes lygus esame tiktai tenai, kur valstija reikalauja auku. Meilė broliszka ir užsitikėjimas užgema tiktai prie lygybės broliu, o be to pamato, kaip rodo istorija ir gyvenimas svieto, augti turi ir auga antagonizmas tarpu skriaustu ir skriaudžiancziu. Kada valdžia perėjo į rankas Rusu, mes nū ju laukėme iszganymo ir uždėjimu, daleidžiancziu tautiszką musu kėlimą, bet vieton iszspildymo tu karszcziausiu geismu, sulaukėme panczius, kurie mums tautiszkai nei pasikrutinti jau nedaleidžia. Klausėme, per savo laikraszczius ir rasztus, vadžiotoju pažiu rusiszkos tautos, už kokias musu kaltes panczei tie uždėti? kas mums naminyje gyvenime yra daleista? kokie geismai musu kencziami ar patinkanti? nieks ant musu klausymu atsakymo nedavė. Kas-gi mums daleista? Ka priguli daryti, idant valdanczei tautai patikti? kaip elgtiesi, idant psichijatrai *Varszavsk. Dnievnik'o* nereikalautu mus gydyti, kaipo apimtu *mania furibunda*, arba paliautu apdovanoti vardais *nihilistu*, *anarchistu*, *valstijos draskytoju*? Ko galime laukti ateitėje nū teisingumo ar geradėjystės Rusu? Visko to ir szendien nežinome. Ant musu klausymu girdėjome isztjikimus ir denuncijacijas. Toleranciją randame, kolaik nieko nereikalaujame, bet isztark syki „geidziu, nės gyvas esu“, tūjaus apszauktas busi *anarchistu*. Jeigu musu tautiszki geismai yra prieszingi valstijai, jeigu už jūs nesziuojant panczius, jeigu jie piktina valdytojus, tai priimame tūs panczius, nės iszsižadėti savo noru, kolaik gyvi esame, negalime. Saugyriszki balsai ir garsus garbinimai tolerancijos placzius, neiszpasakytos dėl svetimu gaivalu ir tikėjimu Rusijoje ējo tankei pirma nauju pancziu dėl musu. Atlankymai perdėtinii valdžios, kaip praktika gyvenimū mus iszmokino, tankei buvo rekonesansu dėl peržiurėjimo, ar ne galima bus, ką vėl nū musu pagriebti. Pats *Vilenskij Viestnik* korespondencijoje isz Drujos, rodosi, tą musu baimę patikrina, rydamas seilę, žiuirint ant uždarytos bažnyczios Drujoje, likusios nū Dominikonu; isz bažnyczios tos katalikai nenaudoja, nės naudoti nedaleista, o ne dėl to, kad ji butu katalikams nereikalinga; jeigu ji nereikalinga, nieks isz musu nepavydėtu, kad ją paimtu reikalaujanti Rusai, jeigu ir mes nū Rusu butumėme ką gavę apmainais; bet jie dėl musu tikėjimo nieko nedūda; gauna jie ir taip kas meta

didinamą sumą, assignagvojama ant statymo cerkviu Lietuvoje, o pinigai tie ne tik Rusu, bet ir musu. Jeigu atlankinėjimai Aleksijuszso tikrai paeina isz kriksczcioniszkos meilės (to mes lyg sziolei nepapratę esame matyti nū Rusu), o ne rekonesansos, tai mums iszpūla labai gailėtiesi, nės meilė to dėl svetimtikiu ne galės iszdūti pritinkanczio vaisiaus. Dėl broliszkos meilės reikia teisingu įstatu dėl tu svetimtikiu, o to jau Aleksijuszsas dūti negali. Nors musu kunigai, kaipo pildytojai kriksczcioniszko mokslo ir norėtu pildyti Kristaus prisakymus liepenczius mylėti ir prieszinius savo, bet, kaipo Lietuvei ir katalikai, negali užmirszti, kad milijonai ju vientaucziu ir vientikiu yra neteisingai skriaudžiami tais, kuriūs reprezentavoja Aleksijuszsas. Sėklą neužkantos sėja ne kunigai — jie turi priimti ją nū sėtoju, — nės atsisakyti ar peikti ją, jiems nedaleista. Vaisius sėklos tiems priguli rinkti, kurie sėja.

Rusiszki laikraszczei* vėl pranesza, kad iszsiuntins, Izvolskij, pradėjo pertraktacijas su Vatikanu dalykūse katalikiszko tikėjimo Rusijoje. Ko reikalauja nū Vatikano Rusija, o ko vėl dėl katalikystės Vatikanas, mes tikrai nežinome, bet matome tik vieną, kad tie patys laikraszczei, kurie du ar vieną mėnesį atgal nesigailėjo dergimu ir iszjūkimu dėl Popiežiaus, szendien jau žada savo užtarimą dalykūse atgavimo politiszkos sauvaldystės su teritorija. Kad Rusija iszsiuntė Izvolskį į Rymą ir garsina savo pažadus, tai, matomai, ji reikalauja dėl savęs dovanu nū Popiežiaus, bet ko? Isz straipsniu *Moskovsk. Viedom.* iszlindo, lyg yla isz maiszo, reikalavimas, ne syki garsintas, įleisti rusiszką kalbą į katalikiszkas bažnyczias Lietuvoje, vakarinėse rėdybose, o gal ir Lenkijoje. Dėl kieno gero toksai reikalavimas? vargei katalikai troksza įvedimo politiszkos kalbos dėl meldimo Dievo, jie labiaus to bijo, nei kaip reikalauja; nėra dėl to nei priezascziu tikrai teisingu: tarp kataliku nėra Rusu, įsiveisti ju negali, nės įstatai, nors neteisingi, to nedaleidžia. Katalikystę su colonizmu ne kunigai, bet rusiszka administracija suidentifikavoje, idant per tūs tendentiszka iszrastus motyvus siaurinti tiesas lygei Lenku, kaip ir Lietuviu, nieko valdžioms nenusikaltusiu. Praktika gyvenimo kitose dalyse rodo, kad svetimtaucei niekur negali taikyti savo noru su siekimais Rusu, nei ant ju teisingumo užsitikėti, nės ikszioliszki politiszki valdymo sistemai viduriūse valstijos aizskina, kad jos siekimai veda visur, ant galo, į susiaurinimą arba iszvarymą svetimtauceiu kalbos. Kokią kas gali dūti gvaranciją, kad rusiszka kalba, szendien įleista į katalikiszką bažnyczią, ne iszvyvs ankscziaus ar vėliaus kalbos lietuviszkos? o Lietuviams ir rugoti ne bus daleista! Dėl viso ko gali ir tarp Lietuviu rasti keliatą sudemoralizevotu, arba bailiu, kuriūs gąsdinimu bus galima priversti, ir per tūs iszgriebti akceptaciją iszvjimo lietuviszkos kalbos isz bažnyczios — o to jau užtektu. Kas uždraudė spauzdinti knigas, kas įveisė slastas dėl ju iszgaudymo, iszeinant isz bažnycziu, su kankinimais turincziu knigas, kas iszvyjo kalbą moksle, palikęs ją tiktai czia, isz kur iszvyti negalėjo, ar gi gali pasilikti teisingu bažnyczioje? Ant užsitikėjimo savo objektyviszkam teisingumui iksziolei įstatais Rusija neužsipelnė. Saugokis — ir Dievas tavę saugos! Bažnyczia — ne vieta dėl politiszku eksperimentu; tvirtybė jos guli ant objektyviszko teisingumo. Bažnycziose žmonės skundžiasi ir nesza praszymus pas Dieva, kaipo tėvą ir apgynėją teisingiausią, meldžia Jį kiekvienas mylimiausioje tik sav

kalboje. Atimk nū bažnyczios teisingumą, daleisk, idant ir joje galingesni skriaustu silpnesnius, idant ir ji butu tarnu neteisingu svietiszku valdžiu — ant ko-gi paremtas bus svarbumas bažnyczios? Ko-gi joje žmogus jieszkos? Rusija Popiežiui negali dūti medegiszkos pagalbos dėl atgavimo sauvaldiszkos teritorijos; paspyrimas-gi doriszkas, szendien dūtas, po iszgriebimui, ko reikalauja, gali vėl persimainyti i darkymus ir iszjūkimus, kaip pirmiaus — ar gali susilygīti su nužudymu užsistebėjimo ant galvos bažnyczios, kaipo apgintojas teisybės, tarp milijonu Rusijos kataliku? Ar-gi Popiežius gali imti ant savęs atsakymą už teisingumą Rusu, kurie patys dėl silpnu teisybę namėje mynioja? ar gali stoti priesz norus milijonu kataliku, o per tai ir priesz reikalus katalikiszko tikėjimo Rusijoje?

Szernas.

Isz tėvyniszkos dirvos.

I darbą szaukia szendien visi, nės darbu pelnome ant maisto ir apsidengimo, darbais miertijasi turtai apygardos gyventojū. Žmonija kruta, nedaleista jai apilsti; kas eilėse jos apilšęs, arba dirbti nemoka, tą kiti sutremia, arba dirvą jo darbu iszveržia. Kokią mes vietą užimame svieto darbūse? Ant targentiszko konkurso iszdarbiu Brukselleje (Grand concours international des sciences et industrie) tarp iszstatytoju randame iszskirtus iszstatytojus isz Lietuvos: Puzyn'ą isz Panevėžio, kurs gavo treczios klasos sidabrinį medalį, ir Jazovski isz Vilniaus, apdovanotą medalį ketvirtos klasos. Dūdami vienok kroniką lietuviszką, turime paklausti, ar Puzyna ir Jazovski yra Lietuvei? Musu senesniejai draugai publicistai įvedė tokį klaidingą supratimą vardo „Lietuvi“, kad szendien nežinoma, ką už „Lietuvi“ laikyti. Tuli vadziotojai Lietuvystės laivo Amėrikoje identifikavoja „Lietuvi“ su „darbininku“, „nedarbininkai“ eo ipso yra prieszininkais Lietuvystės, su kurais priguli kariauti. Kur padėti tūs, kurie nebudami darbininkais beturzeis, norėtu buti Lietuveis? ką vėl daryti su tais darbininkais, kurie, surinkę isz darbo turtus, per iszmingingą ju vartojimą, kapitalistais pastotu? ką daryti su Lietuviu darbininku vaikai, kurie pastotu kunigais, neužkencziamais platintojais tokios teorijos? ar iszkarti jūs, idant gryną Lietuvos lauką palikti darbininkams, kada jie tiek pasikels, kad ant ju butu galima szeip taip remti Lietuvystę? bet kas per tą laiką gins tą gryną lauką dėl busencziu darbininku? ant kokio tvirtu pamato stovės ta ateinanti laiminga Lietuva prie sumažinimo skaitliaus Lietuviu, jeigu ją remsime tiktai ant darbininku, niekindami kitus? Mes iksziol mislyjome, kad tvirtybė tautos stovi ant harmonijos tarp visu liūmu; niekaip netikėjome, idant darbininkai lygei intelektualiszkaikai, kaip ir materijalizzkai galėtu buti vadziotojais tautiszko laivo. To mums neiszszaiszkina nei bendrai musu, iszradėjai to tvirtu pamato dėl musu ateitės. Lygei neiszszaiszkina jie, ant ko paremta moksliszka teorija nupūlimo tautu senovėje isz priežasties prispaudimo darbininku, nės tos konkluzijos nepatvirtina istorijozopiszki isztyrinėjimai. Vaidai-gi ir nesutikimai darbininku su kapitalistais — tai vaisei naujausio socialiszko padėjimo. Senovėje galėjo buti kitokios priežastys dizharmoniju, apsilpinancziu tvirtybė tautu, bet ne vaidai darbininku su kapitalistais. Berlyno profesorius Lazarus mokina, kad dėl pažinojimu, kas prie kokios tautos priguli, reikia pirma paklausti (Renan dedc tautystę ant principo dvasiszko, vienokiu simpatiju ir noru). Nei Puzyn'o, nei Ja-

zovski'o dar neklausėme apie tai, dėl to negalime ju ar priimti, ar ne iszmesti isz Lietuviu; ne klausė apie ju simpatijas ir antipatijas, ne bandė susiprasti, turime priimti tokeis, kokeis yra, nės ginklo priedartos neturėdami, negalime padaryti tokeis, kokeis norėtume. Kūmi jie nebutu, bet iszdirbimai ju, ant didelio svietiszko konkurso parodyti, yra iszdirbti Lietuvoje, o gal nors mažai, ir Lietuviu rankomis; dėl to negalime apleisti ju be paminėjimo. Kiekvienas supras musu geismus, nors mes ir nekalbėtume, kad velytume, idant eksponentai tie butu Lietuveis, bet, jeigu kitaip yra, tai lygei nemislyjame už tą nū musu atsisiskyrimą jūs bausti, nės, prospektas „Varpo“ kalba, dėl svetimu, gyvenancziu Lietuvoje, mes prisilaikome principo: „Man muss leben und leben lassen“.

Isz Bruksellės persikelkime i Vilniū, kur ne targentiszkas darbo konkursas, bet vietinis, lietuviszkas, nesenei užvertas ir pažiurėkime, kas matyti pas mus, namėje?

Skyryje gyvuliu produkcijos pirma vieta priguli *arkliams*: auginimo arkliau žymu linkimas praktiszkas, ne taip, kaip Lenkijoje, kur augszcziausei laiko angliszką veislę *dėl lenktyniu*, visai nenaudingą ukystėje; iszskyrus kelis tik egzemplorius angliszkos veislės, daugiausei buvo arabiszkos, vartojamos ar prie balno, ar prie plėszkiu; gaila, kad *arkliu prie darbo* beveik nebuvo, o labiausei gaila ir įstabu, kad taip naudingos ir garsios visame sviete *žemaitiszkos* arkliau veislės buvo tik du egzemplioriu (vienas isz kaimenės pono M. Oginski'o, o kitą parodė V. Ziamuszkevyeczius, valseczionis). Auginime *galvju* taip-gi matyti praktiszkas kreipimas — prie veisliu naudingu, pieningu ir prie tam tinkancziu prie vietiniu iszlygu.

Blogiausei pasirodė auginimas *kiauliu* ir *aviu* — puikiausi egzemplioriai buvo ne isz Lietuvos.

Ponė K. Kurczyn parodė veislę valgomu *kraliku*; tas naudingas gyvulėlis, nereikalanjantis didelės priežiuros, Francijoje atnesza kaimo ukystei szimtus milijonu uždarbio, o pas mus prilaikomas tik dėl gražumo ir be jokio naudos supratimo.

Skyrius *naminu paukszcziu* iszrodė gražei; naminei paukszczei — tai gaspadorystės szaknis, kurę galima butu eksploatuoti su didele nauda, kad tiktai kas iszszaiszkintu visiems tą dalyką.

Ant parodos buvo ir vietinė produktija *szilko*; plantacijos morvu užtinkame pas mus labai retai, nors klimatas maž daug atsakantis; už svarą kokonu mokėjo po 60 kap.

Javai: įvairybė grudu rodo tik bandymus su javais svetimu veisliu, bet kiek tai tinka su vietinėmis iszlygomis — laikas parodys; *linai* vakarineje pusėje siebia ant metu iki 7 milijonu pudu valaknu ir 2 mil. pudu sėmenu, o ant parodos matėme tik niekiausius, neszukintus dar.

Ką apie *sodaunikystę*, tai paroda liudytu, kad pas mus gerai suprasta ta gaspadorystės dalis, kad tik ji butu abelnai iszsiplatinus.

Isz dalies *alkoholio* turime paminėti laimingus bandymus p. Butkevyecziaus iszdirbti spiritą isz kadugio vūgu; taspat eksponentas rodė *džyn* ir taip-gi *koniabą* isz sziamuksznio.

Iszdarbei isz *durpos* aiszkina, kad tą medegą galima vartoti dėl įvairiu mieriu.

Iszdarbius isz *skuros* iszstatė pats Vilnius; tai yra tik pradžia darbo, bet rodo nors dalelę medegos, suvartojamos naminūse fabrikūse, o kurios i užrubežį eina ant milijonu rubliu.

Miestas *Minsk* parodė įrankius tiukanczius prie žiamdarbystės — reikalingiausius ir pigius.

Matėme ir *fortepijonus* atgijusio, garsaus kita syk fabriko Vilniuje.

Isz iszdarbiu *naminiu* buvo *surei* ir *sviestas*; bet surei jau netoki, kokeis garsi yra Lietuva — tur but dėl to, kad ne visa Lietuva galėjo prigulėti prie parodos.

Vilniaus moters iszstatė *ranku darbus*, kurie aiszkei rodė, kad parodos sulyg sziam laikui yra tik dėl ponu, o prastiems žmonelėms, kurie labiaus dirba už ponus, atimta proga parodyti savo darbus ir prisizūreėti naudingiems pamokinantiems daigtams.

Per mažai czia turime vietas, idant aprasztyti visą parodą, nieko ne apleidžiant ir viską aiszkinant. Žiurint ant skaitliaus eksponentu ir iszstatytu daigtu, veržiasi liudnas klausymas: dėl ko prie parodos abelnai priguli taip mažai prastu žmonių? ar ponai bijosi konkurencijos, kad ne aiszkina savo aplinkiniems neapszviestiems kaimynams naudingumo parodos? gal but ir tiesa! Varginga dalis tu prastu žmonieli! Kada metai tam buvo Kalvarijoje (Suvalku rėd.) valszcioniszka paroda, tai ne tik nieko ne aiszkinio ir ne kalbino valszcionis prie parodos, bet dar atsirado toki, kurie vaikszciodami per kaimus, gaziino gaspadorius, kad arklius nuvestus į Kalvariją, atimšę į „vaiską“ — dėl to ant parodos ne visi vedė savo arklius, o kas vedė, tai tik niekesnius, o geresnius slėpė namėje.

Prie iszdavimo užpernai nauju istatu ministėrijos apszvietimo, reikalaujancziu turtiszko cenzo dėl priėmimo į gimnazijas, lenkiszkas laikrasztis *Kraj* iszreiszkė baime, kad tasai paliepimas uždarysės vartus gimnazijos dėl vaiku valszcioniu Lietuvoje. Rusiszki laikraszczei apskundė *Kraj*ų, kaip sėtoją maiszto ir garsintoją neteisybiu. Vienas, su paraszu *Aleksandraiczio* (bene tik autorius *Litovskija Etindy* Aleksandrov, nieko pravardėje savo neturintis lietuviszko), garsino, kad ministėrijoje dirbasi projektas pavertimo Sziauliu gimnazijos į visiszka *ukiszka*. Kad tie užpuldinėjimai Rusu publicistu neteisingi, o gal ir su žinia melagingi, rodo cifriszki susimaziinimai mokytiniu ukininku visose gimnazijose. Sulyginus pereitus metus su szeis, skaitlius vaiku ukininku gimnazijose susimaziino taip: Kaune ant 20%, Sziauliuose ant 14%, Panevėžio realiszkoje mokslavietėje ant 19%, Senapilėje bet 50%. Ar gi visi Rusu laikraszcziu apskundinėjimai yra taip teisingi?

Isz vidutiniu mokslavieciu augsztyti lipti negalėdami, matomai augsztesniu mokslu neverti turime žengti į pradines. Paskutiniame paliepime Vilniaus Mokslo Apyrubės yra pasakyta, idant iszsiūsti 14 mokytiniu dėl pasimokinimo sodauninkystės mokslavietėje, Mohilevo rėdyboje esancziroje. Ar bus siūsti mokytinei ir isz lietuviszku daliu apyrubės, nežinoma: o sodauninkystė szendien tai vienatinė dalis pradiniu mokslavieciu, galinti sziek tiek atneszti Lietuvai naudos, nės szendieniszka nauda mokslavieciu, nors tą rusiszka apszvietimą dėl musu taip garbina, ilindės be musu daleidimo į lietuviszką kailį p. Aleksandrov, labai problematiszka. Baisu vienok, idant ir tame dalyke, kaip ir kituse, kur tik szneкта apie nauda, nepaliktu mus užpakalyje.

Doriszka vertė gyventoju mierūjasi visur ju apszvaista ir kitokiomis itekmėmis ant doriszko apselgimo. Kilimas apszvietimo Lietuvoje, labai apsunktintas platinimu oficijaliszkos tendentiszkos apszvaistos, su jo keleis, prieszingais principus teisingumo, ne pasilieka be vaisiaus, atsiliepianczio ant dorumo gyventoju apygardos. Seniaus br turim svirnas Lietuvoje nepaziino, kas tai yra spynos

— užteko dėl apgynimo turtu medinis klingis; szendien privyso arklavagiu, kuriems reikia užsimokėti, jeigu nenori palydėti brangiausią gyvulį; ne apgina jau nū vagystės sargai ir angliszkos spynos. Dideliuse miestėse, neiszskiriant ir sostapiliu centraliszkos administracijos, kur pulkai policijantu daboja draugijos rėdą, vidurdienyje pasitaiko plėszimai gyventoju turtu, tarytume, pustynėje arba giriose. Nėseni 12. adyną dienos iszplėszė kasą Asso, bankieriaus Vilniuje, ir pavogė jam 60,000 rubliu. Po tai vagystei, tame pat Vilniuje, pasirodė ir kita. Ant Ivanovsk'os ulyeczios, namuse Paltov'o, apvogta tapė ponė Baranovska, nū kurios paimta, neskaitant procentiniu popieriu Vilniaus žemiszkos bankos, apie 5000 grynų pinigų ir vekseliu ant 4000 rubliu; 12. dieną lapkriczio gavo p. Baran. isz paczto laiszka, kuriame buvo įdėtu du vekseliu (isz pavogtuju) ant 2900 rubliu. Mozyr'e vėl vagis, atvažiaavęs su vežimu, iszgrėžė skyles duryse cerkves ir iszplėszė ją. Jeigu atsitikdavo vagystės ir kita syki, tai nū, ju budavo liūsi maldos namai — czion ir senovės Panaru kalnu žmogūdžei nelysdavo; dabar tokiu atsitikimu galime privediiles; pradžiojelapkriczio iszplėszta bažnyczia Melegianose Szvenczėnu pav.; porą metu tame pat paviete apvogta bažnyczia Daugeliszkiuse; po tam ne už ilgo: Paringoje, Szvenczėnuse, Siniszkiuse ir szį rudenį Przyjazn'oje. Kaip ant vieno pavieczio, tai lyg per daug. Vagystės, tiesa, visur gali buti, bet reikia klausti, dėl ko seniaus to nebuvo, kada ir deszimtas dalies skaitliaus szendieniszku policijantu neturėjome?

Musu miestelei, su užmiruse prekyste, nelaimingi ir vasarą ir žiemą; kada tik menka kibirszztele ugnies isz kamino pūla ant sziaudinio stogo — iszdega visas miestelis. Daugelis nežinomu priezaszciu ugneles, o didumą isz ju drasei gali padėti ant doriszko gyventoju nupūlimo. Dabar vėl iszdegė miestelis Popielan'ai prie Libavo Romansk'o gelžkelio; 125 butai liko liepsnose; gaisros ugnies buvo matyti per 6 myles; su virszumi tukstantis gyventoju pasiliko ant szaltos žiemos be stogo; vertė sudėgusiu turtu isznesza 500,000 rubliu. Potam sudėgė miestelis Malėtai Vilniaus rėdybos (117 namu). Ar gi valdžios pasirupis apie stogą ir maistą padegėliu? netikime, ir dėl to padūdame pavargėlius mielaszirdysteį skaitytoju.

Augszcziiausiu paliepimu užtvirtintas uždėjimas Kongresinėje Lenkijoje *Kantoro valszcioniszkos bankos*, isz kurios gali naudoti ukininkai valszcionys, paeinaaztieje po ukazu 1864 metu apie valszcioniu rėdą, kaip Rusai, taip Lenkai ir Lietuvei, Kantoras Lomžoje. Užziurėtoju jo liko szendieniszkas valszcioniu komisorius Plocko pavieto, Anuczinas, paskirtas dėl Lomžos ir Suvalku rėdybos. Paskolyjimai ukininkams, dėl pirkimo žemės, bus dūdami iki 75% szacavojimo ir 15% isz kapitalo vieszos vartonės; 10% reiks pridėti isz savo pinigų perkanczeis žemę. Jeigu užziurėtojai, be paslaptinės politiszkos tendencijos norės elgtiesi prie iszdavimo paskolyjimu, banka galėtu buti naudinga ir mums; jeigu gi norės atlikti tiktai politiszkas pažiuras, kaip buvo su banka Kaune, kur sunkindavo paskolijimus Lietuviams katalikams, laikydami dėl užziurėtojaus vientaucziu, nauda bankos bus dėl musu problematiszka ir bus tiktai kaip proga pasigyrimo rupestybės Rusu dėl valszcioniu Lenkijoje.

Visi bajoriszki Lietuvos marszalkai, lenkiszkos kilmės, atstojo nauju valdžios paliepimu, o ju vietą užėmė Rusai. Gal tai yra užmokeszcziu Lenkams už karsztą priėmimą pereitoje vasaroje brolio ciecoriaus? Jeigu tarp tu marszalkai kiti ir nieko neužsipelnė ant atminties savo apygardoje, tai vienok Puzyna daugel

gero padarė, ne tik bajoriškam liūmui, bet ir rupe-
stybe apie pagerinimą gyvenimo visu liūmu savo pa-
viečio. Puzyna drauge su Oginski'u triusėsi apie
įvedimą žemaitiškų parodos išdarbiu ir žemdar-
bystės.

Pereidami iš Europos per Atlantiką tarp musu
vientauciu, kuriu padėjimas dūda platesnį pamatą
tautisziems darbams ir susivienijimui Lietuviu vie-
nokiuose norūse, matome tenai, vieton laukiamo vai-
siaus, partiszkus nesutikimus. Kas tam padalinimui
silpnu spēku Lietuviu yra kaltas, ne mislyjame czia
buti sudziomis, bet kad nesutartis tarp pacziu Lie-
tuviu yra piktu dalyku, rodosi, ir vaikui suprantama.
Prie neprietelingo partiszko nesutikimo nieko tvirtai
pastatyti negalima. Kad sunku yra vienai pusei at-
mainyti savo pasielgimą, jeigu kita pusė to pat ne-
daro, suprantame; bet, kada tukstanczei Lietuviu rei-
kalauja darbu suvienytomis spēkomis, ar-gi vadzioto-
jams ir perdėtiniais tamsesniu broliu pritinka savo
asabiszkas pažiuras ir simpatijas, po apdangalu Lie-
tuvystės reikalui, statyti augszcziaus už reikalus tuk-
stancziu? Vaisei szendieniszki rodo, kad besidalinimui
ir piktu nio nieko placzei naudingo padaryti nepasi-
sekė. Apszauktas viena puse susivienijimas, kaip
parodė ne atliktas saimas, padarė fiasco, o tai dėl
to, kad, gal ir naudingo daigto, nepaspyrė kita dalis,
didumas Lietuviu; nepaspyrė gi dėl to, nės suprantą
gerai, kad ir kita pusė ne paspirtu nors ir naudin-
giausios iniciatyvos, padūtos szita puse.

Per lietuviszką kroniką mes norėtume apsiaubti
gyvenimą, reikalus ir darbus Lietuviu, lygei tėvynėje,
kaip ir kitur esancziu, supazindami visus vientaucius,
vienydami jus darbe, vienokiuose norūse dėl naudos
reikalui Lietuvystės. Vienok, dėl iszpildymo to musu
noro, reikia pagalbos, reikia, idant vientauczei, kur
norint esantieje dūtu mums reikalingas žinias, kurios
rupi visūmenei, (ne apreiszkimus privatiszko gyvenimo,
kokius garsino Amėrikos lietuviszki laikraszczei, bet
mes tūs bobiszkus pliauszkimus randame netinkan-
cziems dėl spaudos ir nenaudingais). Dėl to-gi karsz-
tai užsipraszome skaitytojus ir visus, kuriems rupi
reikalai Lietuvystės, padėti mums sziate dalyke; la-
biausei-gi musu brolius kunigus, kurie szendien yra
beveik vienaitinė inteligencija, reikalus ir gyvenimą
žmoniu savo apygardos pažistanti, kaipo drauge gy-
venanti. Praszome ir lietuviszką Karaliaucziaus pul-
kėli szelpti musu žiniomis apie savo gyvenimą, norus
ir darbus. Turime viltį, kad musu paraszymas bus
suprastas ir iszklausytas, nės tikime Lietuviams ne-
tinka lenktiesi nū darbo, kurs tėvynei yra naudingi.

a-b

Hygiēna.

„Salus populi suprema lex esto!“

Sutikę pažinstamą, sakome „sveikas!“, ne atsi-
skiriame su jūmi, ne pasakę „likk sveikas!“, matant
ką sėdantį prie valgio, ne numirsztame pasakyti: „iš
sveikata!“, o girdėdami ką cziaudint, skubiname su
žodžiais „ant sveikatos“ ir t. t. Beveik kiekvienas
žmogaus žingsnis sujungtas su paminėjimu apie svei-
katą. Tik brangius daigtus tankei minavojame!
Žmogus, jausdamas, arba matydamas, kad jo ne
aplenks nelaimė, kad viską turės palydėti, ramina
savę troszkimu, kad tik butu sveikas — žino gerai,
kad su sveikata viską perkęs. O tu pats, skaitytoju,
kada tavę nuskrendė aplinkybės szios aszaru pakal-
nės, ar nepasakei: „kas bus, tai bus, kad tik sveikas
bucziau!“ Visi suprantą ir jaučia, kad sveikata

brangi yra. Taigi rodosi, pirmiausiu žmoniu rupe-
szcziu turėtu buti aptvėrimas sveikatos nū visko,
kas jai kenkti gali. Anaipol! Turėdami pinigus,
gerai apmislijame, kaip jus saugoti, idant nieks ne
prisitaikytu, o vėl, žinodami, kad ant sveikatos, to
brangiausio turto, tykoja tiek daug vodingu aplinky-
biu, ne mislijame visai, kaip nū ju apsiaugoti. O
kad apsižiurėtume gerai, tai ne vieną „vagį“ musu
sveikatos galėtume nubaidyti. Juk tada greicziaus
galima ira prasisaugoti nū nelaimės, kada ją matome
isztole. Padangias pažinstame labai puikei ir tankei
apie jas mėgstame pasikalbėti, o ne matone, ir niekad
neužsimename apie tai, kad gyvename meszlūse, nū
kuriu szunta akys, kad kvepūjame dulkėmis ir sugė-
dusiu oru, nū kurio pusta plauczei ir t. t., tingime
pamisllyti, kad prigulėtu nuvalyti meszlus ir pagerinti
orą. Stebetis reikia, kad Hygiēna ne yra seniausia
mokslo dalis, labiausei iszdirbta. Bet sziaudien jau
Hygiēna, stojus ant pozitiviszko pamato, milžino
žingsneis žengia prieszan ir atidengia žmonėms kas-
dien didesnį ratą pažinties, ne tik kaip gali saugoti
sveikatą, bet ir kaip ją pataisyti. Sziaudien galime
jau su nauda pildyti prisakymus Hygiēnos. Straip-
niūse po vardu „Hygiēna“ kalbėsime su skaitytojais
apie visokius dalykus, turinczius sziokiu ar tokiu
budu įtekme ant organizmo žmogaus, o per tai ir ant
jo sveikatos.

Pirmiausei pasikalbėsime apie *arbata, kavą, tabaką*
ir *alkoholi*, gerus musu pažinstamus, bet apie kuriūs
tarp mus klaidžioja konodaugiausei visokiu pažiuru,
tur but dėl to, kad visi pažinstame.

Arbata.

Arbata, kurią perkame, yra tai džiovinti lapai
krummedžio, *Camellia Thea*, auganczio Chinūse ir Ja-
ponijoje; bando veisti ir kitose szalise, kaip: Indijose,
Brazilijoje ir kitur. Trissyk ant metu renka lapus,
džiovina ant ugnies geležinėse prietaisose ir sykiu
jūs vynioja. Įvairybė perkamos arbatos priguli nū
senumo krummedžio ir lapu, nū laiko ju rinkimo ir
budo pritaisymo. Geriausią arbatą, vadinamą *cieso-
riszka* (Schou-chun), pritaiso isz lapu, rinktu pavasa-
ryje nū labiausei lepinamu krumu.

Chinūse pažinstą arbatą jau nū neatmenamo
laiko. Europoje pirmasyk paminėta apie arbatą pa-
baigoje 16. amžiaus. Rusija parsikvietė ją 1650 me-
tūse, vėliaus truputį — Anglija, Hollandija, o paskui
arbata iszsiplatino po visą Europą. Kaip sziaudien
yra iszsiplatinus arbata, galime matyti isz to, kad per
metus sunaudoja jos daugiau už 12 milijonu kilo-
gramu (klgr. = apie 2½ svaru).

Del gėrymo imame skystimą, nū szutintu karsztu
vandeniu lapu. Chinūse geria arbatą labai tvirtą ir
be joku pridėczku; pas mus skystimą atskiedžiu
vandeniu ir pridėda saldumu; Sibiriakai, Kirgizai ir
Mongolai taiso dėl savęs „plytinę arbatą“: niekiausius
lapus, kotelius ir smulkmenas arbatos maiszo su
krauju gyvuliu ir daro kalocius, o dėl valgio verda
tūs kalocius su pienu ir taukais.

Chemiszkos sukrautinės arbatos dalys yra szios:
teinas, chlorofilis, vaszkas, sakai, guma, eteriszkas aliejus,
taninas, baltymas, mineraliszkos druskos, cellulosa. Dabar
pažiurėkime, koks fiziologiszkas veiklumas tu arbatos
daliu. Svarbiausia dalis, turinti didžiausią įtekme
ant žmogaus organizmo, yra alkaloidas *teinas*, kitaip
kofėinas arba *guaraninas*. Del to gi, idant nuspreštinaudą
ar blėdį arbatos dėl musu organizmo, gana bus pasi-
pažinti *teinas* su vienu tik *teinu*, visai aplenkant
kitas su *teinas* dalis, o dar įpacz, kad ne visos

dalis pereina iš lapu į geriamą skystimą. *Tėinas* priguli prie smarkiu nūdu — maž ką menkesnis už *strichniną* ir *morfiną*. Priėmimas iki 5 gr. neturi jokios ant žmogaus įtakos: daugiau už 5 gr. — apima galvą, bet greit vėl pereina; nū didelės dūsnės (dosis) skubina pulsas, mažinasi veržimas sunkėse, apima galvą, dreba kojos ir rankos.

Isztirinėjamai paskutinio laiko darodė, kad, dū-dant *teina* gyvuliams su sziltu krauju, įtekme alka-leido pirmiausei žyminasi ant strenkaulinii smegenu t. y. ant mazgu, kurie yra refleksu tarpininkais: įdavus kralikui tris arba du granu, gana prie jo da-silytėti, o tūjaus sustyra — taip gyvulys tampa jau-trum ant padilginimu iš lauko. Pagal szį veiklumą *teinas* panaszus ant *strichnino*, bet silpnėsnis už jį.

Žmogų ir nū didesnės dūsnės ne stveria styris (tetanus), tiktai pasididina refleksiszkas jautrumas ką apie žmogų, tai *teino* veiklumas atsiliepia ant galvos smegenu — iš pradzių padilginant (excitatio), o pa-skui malszinant (depressio). Toks pat veiklumas ir *morfinos* (ant kurios, pagal fiziologiszką veiklumą, *teinas* labiausei panaszus), *Tėinas* turi įtekme ne tik ant driksniu (nervi) sistemo, bet ir ant szirdies: nū mažu dūsniu szirdis pradeda tvinkseti greiczians ir kyla veržimas kraujo sisteme; nū didesniu dūsniu auga tvinksejimas szirdies, o veržimas sunkėse pusė-tinai pūla; nū dideliu dūsniu kraujo veržima diktai mažinasi, szirdis tvinksi nelygei (arytmia) ir ant galo visai stoja tviksėjus.

Įtekme *teino* ant kuno szilumos tokia: mažos dūsnės ne turi jokios įtekmes; vidutinės — pakelia szilumą ant 0,6 laipsniū; didesnės, bet dar ne mirtinos — pakelia ant 1 laipsnio; mirtinos dūsnės mažai ką pakelia szilumą.

Apie įtekme *teino* ar paskubinimo, ar suvėlinimo permainu materijos organizmo audose mažai dar ką žinoma.

Suėme viską, ką kalbėjome apie fiziologiszką veiklumą *teino*. galime pasakyti, kad *teinas*, lygei kaip ir kiti alkalaidai, rodo savo didžiausią įtekme ant driksniu sistemo: mažos dūsnės padilgina ir pasmagina, o didesnės — malszina ir nubloszka.

Dabar galime nuspręsti, kokia nauda arbatos del organizmo.

Dar ne per senei visiems rodėsi, kad arbatą galima lyginti su maistu. Bet sziaudien isztirinėjamai mokintu vyru (Voit) aiszkei darodė neteisingumą prilyginimo arbatos prie maisto, nės ji *suvisai neprisideda prie atnaujinimo audu organizmo*. Tiesa, su arbatą gali prigauti pilvą, reikalaujanti pripildymo, bet svarbumas arbatos, kaipo maisto, gali prigulėti tiktai nū pridczku: cukraus, pieno ir t. t. Svarbumas-gi paczios arbatos, prigulintis, kaip žinome, nū *teino*, baigiasi tik ant padilginimo driksniu, ipacz lizdo inteligencijos smegenu. Kada, nusidirbę ir nuilse, iszgeriame arbatos, tūjaus mislis ramesnė, szneкта smagesnė.

Vienok arbatoje, kurią geriame, mažai *teino*: trijūse lūtuse lapu yra 1–2 gr. Dėl to galime arbatą gerti ilgai ir daug be matomos dėl musu blėdies. Prie arbatos, lygei kaip prie narkotiku, žmogus pripranta ir sunku ant galo be jos apsieiti. Nutraukimas nū arbatos nėra vienok taip sunkum ir baugum, kaip nū tabako arba alkoholio.

Kaip-gi elgtis su arbatą, idant ji sveikatai ne kenktu? Arbata, nors kuno audoms vieko ne pridūda, kaip nusprėdėme, yra nekaltu gėrymu, o kaip kada tai ir naudingu, nės nuvaro miegą ir mislį ramina. Vienok tulose aplinkybėse reikia arbatos saugotis; žinodami apie ipatybes *teino*, turime pripažinti,

kad arbata, ipacz ne silpna, kenkia tiems, kuriu erzintas driksniu sistėmas, kurie turi driksninį szirdies tvinksejimą kuriems tankei kraujas musza į galvą ir t. t.; o kiti tvirtina, kad *taninas*, esantis ar-batoje, kenkia sergantiems vidureis — kataru pilvo ir žarnu (taninas sugramzdina pepsiną).

Ik paskutiniam laikui daktarai gindavo arbatą gerentiems mineraliszkus geležinius vandenis, mislydami, kad arbatos dalis, *taninas*, sugramzdina geležį, bet sziaudien to nepripažysta ir prie mineraliszku geležies vandenu galima yra gerti arbatą, jeigu tik ji dėl kitos kokios prižasties ne užginta.

Tai vis kalbėjome apie ipatybes arbatos idealiszkos tyros. Nusistebėsi, skaitytojau, iszgirdes, kad vargu kas iš musu ragavo tyros arbatos! Taip didelis jos iszsiplatinimas patiko piktadėjams, kurie, dėl savo naudos, isztiesia nagus ne tik prie artymo turtu, bet ir prie jo sveikatos. Chemiszkais ir mikroskopiszkais isztirinėjamais dasekta, kad ir brangiausia arbata tankei buna perdirbta, o pigesnė, kaip 2 rbl. 16 kap. svaras, tai perdėm, be jokio iszskyrimo, perdirbta. Didžiausios firmos, puikiausi kromai, kuriems, rodosi, gali isztikėti, perdirba arbatą, o apie žydeliu kromelius tai ir minėti sunku — plaukai ant galvos stoja!

Peržiūrėkime žinomus budus perdirbimo arbatos:

- 1) Prie geresniu gatunku maizso senus, iszmirkytus jau arbatos lapus, gaunamus nū tarnu ir tarnaicziu restauracijose, cukerinėse ir t. t.; mažūse miesteliūse, ipacz prastiems žmonems, pardūda tankiausei tik senus, jau vartotus lapus.
- 2) Idant arbatos lapu prideda svetimus lapus: sauralapio glūsnio, elksnio, vinksznos. Rin-kimu ir džiovinimu lapu glūsniniu daugiausei nusiima Peterburgo ir Maskvos rėdybose ir po vardu „*Kaporje*“ pardūda užtikėtiems prekikams, kurie paskui siuntinėja toliaus.
- 3) Idant arbata daugiaus svertu, prideda prie jos smileziu ir gipso.
- 4) Dėl kvarbavomo arbatos vartoja degintą cukrą, lazurkąs ir vario pjaulus; tūdu paskutiniu daigtu yra nūdai.

Mikroskopas ir chemija padeda mums pažinti tikrą arbatą ir perdirbtą; o kokiū budu, kokeis pri-rengimais — apie tai czia ne vieta kalbėti.

Ant hygiėniszkos parodos Varszavoje 1887 m. persiliudyta, kad iš 40 gatunku iszstatytos arbatos pusė buvo perdirbta. Tai taip ant parodos, kur žiuri daugelis akiu — o ką sakyti apie tas vietas pardavi-nėjimo arbatos, kur nieks ne žiuri, kur nėra jokios baimės!

Dėl to-gi mums visiems, kurie suprantame apie tą dalyką, priguli saugotis ir ne pasidūti apgavikams, o labiausei perserginėti ir mokinti vargdienius kaimo žmones, kurie platina tarp savęs arbatą; o ant kuriu daugiausei uždirdba visoki apgavikai.

Hygiėjos tarnas.

Literaliszka peržvalga.

Szitoje dalyje musu laikraszcziu norime buti skaitytoju informatoreis apie Lietuviu darbus ir mislis; norime padavinėti pilną peržvalgą lietuviszku knigu, kur norint iszeinancziu, ne žiurint ant ju tendencijos ir iszdavėju, nės sziaudieniszki laikraszczei, padū-dant žinias tiktai apie kningas, artymas su pažiuromis rėdytoju, arba iszdūtas ju draugais, ne dūda pilno paveikslo musu literaturos. Tos musu noras, žinoma,

taps išpildomu, jeigu išdavejai atsiųs mums savo išdavimus. Del-togi praszome visus išdavejus lietuviszku kningu, kokiomis literomis spaudintos nebetu, kokia ten tendencija nebeturėtu, atsiųsti po vieną egzemplorią į rėdytę „Varpo“ dėl literaliszkos peržvalgos, o tai, drauge su skaitytoju nauda, ne pasi-lik be naudos ir pacziu išdaveju. Lygei norėtume padavinėti ir įtalpas lietuviszku laikraszcziu.

* * *

Konstancija Skirmuntt. *Lietuvos istorija.* Nėrio išz lenkiszko perversta Shenandoah Pa. 1888 m.

Trumpa mokintuvė pereitės musu tėvynės, be istorijozofiszku išzaiszkiniu, paremta ant faktu tik-tai žinomu ir priimtu mokslakningėse. Raszėja pradeda nū geografiszko padėjimo Lietuvos, minavoja apie pasidalinimą genociu lietuviszkos kilties; toliaus dūda trumpą pažiūrą ant mitologijos. Žmonių padavimai ir padavinga istorija išzreikszi taip, kaip randame senūse padavimūse, nors tulu išz ju ne patvirtina naujesni išztyrinėjimai. Pažyminta ir trumpa pažvalga pereitės musu giminaicziu tantos: Prusu ir Latviu. Tikrąją Lietuvos istoriją pradeda nū aplankimo su savo tarnais rymiszlo vado, Palemono, kurio buvį Lietuvoje daugumas szziandieniszku istoriku užgina, bet czia apie tą abejonę yra paminėta, lygei kaip ir apie kitus tolesnius veikalus, tikrai dar mokslo neiszzaiszkintus. Tikrai išzaiszkinta istorija, pradedant nū Mindaugo iki Gediminui; potam iki Lietuvos krikstui eina perijodas platinimo tėvynės rubežiu. Užbaigta istorija atisakymu Stanislovo Poniatovskio nū karaliszko sosto ir padalinimu Lenku republikos. Nors dūdame czia tiktai trumpą peržvalgą, o ne placzią kritiką „Lietuvos istorijos“, ne galime vienok užtylėti, ne parodę niekur svietai moksle nepriimto budu, versti grynai lietuviszka istoriszku vardus vietu, kaip „Zalgoris“, „Aglekalis“ ir t. t. Tokiu budu prigulėtu vartoti ir pravardes istoriszku žmonių, o per tai pati istorija, kaip mokslas, į ką pavirstu? Taip raszosi gal istorija tautu ne kulturiszku, o tarp augszczius kilusiu toki dalykai neatsitinka. Vienok, už tai nekalta raszėja, kuri szia knigutę paraszė lenkiszka, bet kaltas ar perverstojas, ar išzdvėjas. Szitai kningutei, kaip vienatinei mokintuvei, prigimtoje kalboje, tėvyniszkos pereitės, prigulėtu patekti į rankas kiekvieno Lietuvis. Gaila, kad joje nėra žiamlapių; nors tekstas apie juos minavoja, tiesa, bet kningutėje ne randame. — Prie galo kningutės pridurtas balsas išzdvėjo, kur užtinkame paaiszkiniimą, kad „daugel, daugel szioje istorijoje ne tinka su jo pažiūromis“, bet paaiszkiniimo, kas ne tinka, ar atsitikimai, ar užbaigimas, ne matome. Pati kningutė ne tyko ant vardo istorijozofijos; labai retai raszėja savo pažiūras stato, bet ir tos moksliszkūse istoriszkūse dalykūse, ne gali buti paremtos ant pažiūrų raszėjo, o dar labiaus ant išzdvėjo, bet tiktai ant aizskinanociu teisybę medegiszku dalyku.

A—z.

Isz visur.

Sziandieniszki laikai, žmonių darbai ir mislys jungiasi su kare. Mokinti džiovinu savo smegenis ant iszradimo prietaisu ir ginklu, su kuriu pagelba daugiaus žmonių iszmuszi butu galima. Kur dyrs-telsime — visur nauji ginklai. Kanūles Maxim'o paczios szaudanczios, kad tik butu kūm, ant minutos galinczios paleisti 600 szuviu. Bandant, ant viorsto tolumio, per minutą, iszmuszė pravardę. Bombas, pripiltos *mellinitu*, priesz kurias ne apgina storiausios

sziandieniszkos sienos, rodosi jau per silpnas, nės neseni Argenteuille pas Paryžių vėl bandė.

Sziandieniszki pylei neapgina žiže esancziu, dėl to inžinierei, statant apgintuves, grįžta į prieszistoziszku laikus žmonių gyvenimo, kada tie slėpėsi urvose. Francijoje užmano naujus fortus, gylei ant deszimts metru žiamėje, iszkastus. Dėl apginimo tokiu fortu, pastatytu ant keliu, vedancziu į gilumą Francijos, randasi automatiszkos kanulės ir 16 mechaniku-inžinierių; kareivi nereikalingi; armija visa gali koncentravotis geriausioje sau vietoje dėl davimo prieszininkams generaliszko muszio, jeigu tie pergales automatiszka ginanczius fortus. Armiją lauke gina vėl visokios persargos prietaisai: telefonai, sujungti su mikrofonu, nū kuriu dratai, įleisto į žiamę, dūda žinią apie prieszininkus, kad ir už deszimts myliu to-lumo einanczius, aizskina ar raitelei, ar pėsztininkai, lygei kaip ju skaitlių ir keliu, kuriu eina. Nū žiamės pakelk akis augsztyn, ir tenai rasi prietaisus dėl ateinancziu musziu debesise, nės žmonėms, tur but, žiamės ne užtenka dėl besipjovymo. Iszradėjas pirmo, lakstanczio pagal norą, balono, kapitonas Renard, iszrado maszyną deszimtiszk didesnio vieko, ant kurios galima buvo lakstyti tiktai prie vidutiniszko vėjo; ant naujos maszynos negalėtum lėkti gal tik laiko uraganu, tornadu, kurie ne tik balonams nedaleidžia lakstyti, bet grauja tankei ir tvirtas sienas. Netoli Paryžiaus įrengta jau mokslavietė dėl kareiviu-aerona-utau, kurie tenai mokinasi kariszkos taktikos tinkanczios ar dėl naikimo prieszininku isz pat debesu, metant torpėdos į miestus ir poziciją prieszingos armijos, ar dėl susineszimo apsuptu miestu, ar dėl padarymo libro fotografiszko paveikslo vietu, užimtu prieszininkais. Draugas Renardo, kapitonas Krebs, iszrado vėl lūtą, varomą elektra ir galintį plaukti lygei gilume mariu, kaip ir pavirsiūmi, su greitumu, lygum geležiu keliui. Lūtas toks, kuriame tilpsta trys žmonės su inžinierium, paskirtas talpinti torpėdas isz dugno mariu po prieszininku akrutais, galimas uždegti paskui jau isztolo. Priminti reikia ir apie magazyninius karabynu Lebell'o, szaujanczius be balso ir dumu, taip, kad girdėti tik kankamas kulku, o nežinia, isz kur jos lekia. Bandymai tu karabynu, atlikti szį rudenį netoli Lille, prie sulyginimo su ikszioliszkais karabynais Gras'o, parodė, kad seniejai karabynai ant 1000 metru tolumio pramuszė 4 lentas, viena už kitos sustatytas, Lebellinei gi pramuszė 16 lentu, nors ir kalibras mažesnis (8 milimetrų). Beveik treczia dalis valstiju budžeto apvercziamu yra ant kariszku reikalų, o ant pagerinimo gyvenimo žmonių mažai kas lieka. Visi su baime laukia ateinanczio pjuvio tautu, bet ir sutikimo laikas sunkus: valstija turi ateiti į tokį padėjimą, kada jau dauginti apginimo spēkas nedaleis turiai. Laukiami muszei, žinoma, turės buti baisus, nės reiks stoti ne už laimę karėje, tik nū tautu butį; sumusztiejie ne greit atsikelti galės, o kiti ir niekad to nepadarys. Isz tu sziandieniszku kariszku iszradimu žonija gyvenime savo nenaudoja, nės jie yra paslapczia kareiviszku valdžiu. Pasibaigus musziamis, gal pareis į gyvenimą visu, kaip ir daugumas senovės tokiu iszradimu, sziandien sunaudojamu. Kada žmonės laužo galvas ant iszradimo ginklu, galincziu jūs isznaikinti, prisimena ir priegimties pajiegos, kad ir jos moka naikinti. Nors žmogus daugelį tu pajiegu pakinkė į darbą dėl savo naudos, bet ten, kur ju pergaleti ne mokoje, gadina darbus szimtmecziu. Vulkaniszkos erupcijos Japonijoje paverti kaimus ir aplinkinius miestelius į griovas; gyventojai liko be stogo ir turtu.

Dar smarkesni žiamės drebėjimai buvo ant Liparijos salu. Gyventojai salos, Vulkano, bijodami, idant su sala nenugrimstu, išsikrauste visi.

Lygei pranesza apie žiamės drebėjimą naujoje Vokiecziu kolonijoje ant Naujos Gvinijos (Kaiser-Wilhelmsland), pakrantėje Fintscho-Bey. Darbai inžinieriū dėl sulaikymo paplūkimo vandens Geltonosios upės Chintuse pasirodė per menki: vanduo, bėgdamas szlyniniu loviu, kelia dugną augsztyn ir ne gali tilpti krantuse; neperšeni papluko visas klonis ir nuskindino turtus milijonu gyventojų, o tukstanczius ju prigidė. Valdžios Chinu, norėdamos, apsaugoti gyventojus nū naujos nelaimės, paskyrė ant sutaisymo upės dugno 9 milijonus lanu (18 mil. rubliu), bet vandū, prapleszės pylymus, sudarkė darbą ir prarija suvirszum 1000 darbininku, nerokūjant paskandusiu gyventojų. Uždrausti tolesni darbai ir iszsiųsti į Mongoliją iniciatorei ir užžiūrėtojai darbu už saugyrystę. Tarp naudingų iszradimų privatiszkame gyvenime randasi visoki vardai, kuriu prasidėda nū tel: pirmiausiai *telefonas* sujungtas su krutancziu zerkolu; tokiu telefonu gali netik susisznėkti, bet ir matyti kalbantį, nors jis butu 100 myliu nū musu: Isz szito aparato, žinoma, tėvynėje *humbug'o*, Amerikoje, rengia rinkti sau turtus visoki apgavikai: jie jau garsina abonamentą ant koncertu ir teatru viso svieta, taip kad gyventojas Vilniaus, arba Paryžiaus galėsės matyti naują operą ant scenos New-Jork'o ar kitur. Ar daug ras abonentu, pamatysime. Toliaus eina *telautograf'as*, per kurį galima siųsti rankrasztį arba fotografiją ir visokius paiszymus. Graži mergina galės ne tik skaityti telegramą nū numylėto, bet ir pažinti ranka raszancziujo, nors jis butu Paryžiuje, ar Londone — ji atsimusz ant popieros ar Tilžėje, ar Kaune, ar kitur kur. Gyri rai pagerinto *fonografo* Edisson'o, kaip pasirodė, buvo lyg per dideli, nės isztolo balsas neiszeina garsus, kaip buvo senamjame; teisybe, aiszkiaus gali girdėti, bet klausant per dudelę, kaip prie telefono.

Jau mislijome, kad galėsime neužilgo pigei lakstyti dainūdami jo visą Lietuvą, nusipirkę lakstanczią maszyną su kulka p. Keely, kursai apgarsino, kad iszradėš naują mechaniszką pajiegą, sunaudojant vietan garo, ar elektrikos, *balsą*. Bet, turbūt, turėsime iszsižadėti tos vilties pigio ir linksmo atlankymo tėvynės, nės kaip pranesza Paryžiaus techniszkas laikrasztis *Lumière électrique*, tas garsus iszradimas Amerikos, kaip ir daugumas, pasirodė *humbug'u*, garsintu tyczia dėl pakėlimo vertės akciju, nors ant dviejų nedeliu, aukso kastiniu, kuriose ne buvo aukso. Dabar ir pats iszradėjas nedaug ką galės iszrasti betupint kalinyje.

Negalėdami lakioti, raminame savę, gal galėsime naudoti dėl greito važinėjimo isz iszradimo inžinieriaus Imbs'o, kuris žada kabantį geležinkelį, panaszų ant geležinkelio Lartigue'o, bet su greitumu 60 myliu ant adynos. Nors Imbs, tikrasis inžinierius ir ne Amerikonas, ir nors matematiszki iszrolavymai iszpūla taip, kaip garsina, bet lauksime, tupėdami kiekvienas ant savo suszlavyno, ką parodys praktika. Jeigu galėsime taip greitai važinėti, idant musu lankymu neužtėmytu perdetinei, už ką galėtu apdovannoti *vigsvor'ais*, tą syk' lankysime brolius Lietuvius. Kaip sziandien, dar kiekvienas turime daboti savo darbą. Nenorime lygei per daug tikėti ir garsinimams pasnykautojo Tanner'o, žadancziuo neiszpasakitas žmonių geradėjistes per užmigdinimą ant kokio kas nori laiko. Pamislykime tiktai — apsirgome, arba neturime ką valgyti, imame Tanner'o iszrastą vaistą ir

užmiegame, kolaik viskas nepereis; ta pat ūmus senatvėje — gal niekad ne mirtume. Rodos per daug žada mums gero, kad galima butu tikėti.

Kada rytuse Europos rupinasi, kaip sunkinti kelius apszvaistos tarp žmoniū, kitur vėl elgiasi prieszingai ir teikia gyventojaus apszvaistą visokeis budais. Neminėsime jau apie Universitetą dėl ukininku valszcziouiu Danijoje, Universitetą *in absentia* Amėrikoje, kur studentai, nors iszsis Kirstę po svieta, per korespondencijas gauna nū valdžiu Universiteto programatus, reikalingas informacijas ir pamokinimus, arba Norvegijos darbininkiszką vakarinę Akademiją, arba Paryžiaus praktiszkas augsztesnes mokslavietes — tos institucijos nū senei yra. Ne per senei kasztu ir trusu „*Volksbildungs-Verein'o*“ Viennoje tapo įrengtu naujas Universitetas dėl ukininku. Per žiemą projektavota 80 lekeiju vakareis, isz visokiu daliu mokslo, sistematiszškai vedamu, kurias skaitys 45 lektorei, garsus moksliszkame svieta. Kaip mokins, taip ir mokės. Tarp paimtu į kariumenę daugiausei analfabetu atsiranda Turkijoje, Rumenijoje ir Rusijoje, mažiausei-gi Szvedijoje, Norvegijoje, Danijoje, Virtemburge ir autonomiszkoje (Rusijos) Finlandijoje, kuri turtinga ne tik daugumu mokslavieciū, bet ir *vaicszcziocziocziū* per kaimus mokotaju — tiesa, Finlandijos nesiekia, dėkui Dievui, paliepimai ministro Delianov'o.

Rusijos diplomatiszkos laikrasztis *Journal de St. Petersbourg* pranesza, kad Milan'e ant scėnos atgiedota buvo, tarp kitu, opera „*Zizė za caria*“ kalboje musu giminiu Latviu, o tai per latviszką operos truppą isz Rigos. Mes, Lietuvei, nors dvigubai skaitlingesni, nesurinktume tarp savės truppos ne tik dėl operos, bet ir dėl operetos. Dėl ko taip? — klausume musu tautos vadžiotoju. Priežastis musu kulturiszkos užpakalystės rodosi ta, kad mes nedarome taip, kaip Latvei, imkime, kurie nors silpnesni ir netaip skaitlingi, bet dirba karsztai, traukiasi į vienybę darbuse dėl tėvynės, ne klausdami kas per vieni dirbantieji, ne deklamavoja ir ne skirsto tautos į liūnius, kaip daro tuli Lietuvos vadžiotojai Amėrikoje; darbą nestato ant pažiu ru ir asabiszku simpatiju, bet rupinasi, idant jis butu tik kū naudingiausiu dėl tautystės; suprasdami savo sylpnybę, nesidalina į prieszingas partijas, edanczias tik-vienas kitą, vieton iszdirbimo keliu tautiszkam kylimui. Gal musu amerikoniszku sebru norai geri, apie tai nenorime abejoti, bet turime pasakyti, kad ju neiszpildomi, prie vadžiojimo keleis nesutikimo; gal ardymas vienybės jiems ne per daug skaudų vaisių iszdūda, tai vienok skaudžei atsiliepia gyvenime musu tėvynėje, didinant drasybę apdovanojtu mus panczeis, kuriuse vos vos kvėpūjame. Tiesa, musu panczei Amėrikos nesiekia, bet jos pikti vaisiai siekia mus, siekia medegiszkame buvyje lygei sėtojus piktos sėklos, kaip ir nekaltus ju klausytojus ir pildytoju ju noru.

Lapkrityje pereitu metu Karakolije, Siemirieszcziuszkame'kampe, numirė garsus, ne tiktai Rusijoje, keliauninkas po Ariją, jenerolas Przevalskij, turint 49 metus. Pravardė rodo, lyg butu isz Lenku, bet jis nieko, iszskyrus pravardę, lenkiszko neturėjo. Firma jo kelionė buvo po Uurijos szalį ir Mongoliją; antra paskirta studijoms gamiszkoms ir topografiszkoms kalnu Tjan-Szan kampe Lob-Nera; treczią kelionę atliko į Sziaurini Tibetą ir iszplauką Geltonosios upės. Noras jo atlankyti L'hassą, sostapylę Dalai-Lamo, negalėjo iszsipildyti, nės gyventojai užvertė ūlomis vedanczius į miestę kelius ir prieiti nedaleido. Besirengent į ketvirtą kelionę, kurioje norėjo dasiekti L'hassą, paslėptą nū akiu Europos gyventojų, ir su-

rinkus jau draugus dėl ekspedicijos, apsirgo sziltine ir po 10 dienu mirė. Resultatai kelionių apgarsinti knygose, išsdūtose paszialpa Petersburgo ciecoriszkos geografiszkos draugystės.

Budrys.

Politika.

Politiszkas gyvenimas Europos valstiju lygei deliu, kaip ir mažesniu, nors ginasi visi nū noro karės, riszasi su sena sentencija „*si vis pacem, para bellum*“. Dėl prisirūszimo vienok ant karės reikalingi yra, kaip sako velei kitokia sentencija, — pinigai „*pinigai, ir dar syki pinigai*“. Išsdavimai ant militariszku reikalų niekaip negal' patilpti normaliszkuise valstyju budžetise — per tai auga skolos, nū kuriu procentai lygei ēda pinigų vis sunkiaus isztraukiamus nū gyventojų. Pagal didumą skolos (3 miliard. fr.) kaip ir iszdavimą ant karžygiszku reikalų — ant pirmos vietos stovi **Francija**. Normaliszkas paskyrimas isz metinio budžeto, pervirsz 3 milrd. fr., isznesza ant karžygiszku reikalų 500 mil. fr., isz kuriu 400 mil. fr. tūjaus reikalauja. Pinigai tie apvercziami bus ant pertaisymo szanciu nū rytiniu rubežiu, kaip ir nū rubežiu Belgijos ir Italijos, taip gi ant visokiu nauju ginklu ir apginimo prietaisu. Korpusai, stovinti ant Italinko rubežiaus, gauna 12 nauja bateriju, 4 gi ant Korsikos. Toksai iszdavimas ant žiamiszku armijos reikalų. Ministeris vienok marinarkos lygei ne nori liktis užpakalyje: pereitame mete nuleista portūse 18 nauju kariniu laivu, toks jau skaitlius ir statomu. Besirūszent kariautu už savo esybę su dviem nepreteleis, tinkancei taisy pastatyti ir spēkas savo. Nors budžetas Francijos yra sziantien tarp svieto valstiju didžiausias ir per tai jos gyventojai labiausei apsunkyti mokeszczeis su virszumi treczia dalis normaliszko budžeto yra neproduktiszku iszdavimu valstijos reikalūse. Iszskyrus kareiviszkus reikalus — Francijoje verda kaip katile; nieks nežino, kas tenai gal' atsiktik: ar užsilaikys republika su Carnot'u, ar pastos diktatura begalviu Boulanger'o, ar sugryž Bonapartai? Valdžia sziantieniszka ne turi nei jokio tvirtumo: dėl to gi ir su Francija sziantieniszka nieks risztis, ne prie jos artijis ne nori ir ne gali. Tautos iszrinktieje, susirinkę rodyti ir jieszkoti, kaip iszpildyti te vynės reikalus, vieton rodos tankei koliojasi tarp savės, vieni kitą apskundžia, arba vėl susitaiko, kad ir per antausius danžosi. Taip beveik, kaip buvo paskutiniame laike Lenkijos esybės, arba ir taip sziantien atsitinka tarp musu iszeiviu Amerikoje. Toki dalykai negal' padidinti Francijos tvirtybės lygei vidurije, kaip ir tarpgentiszkame padėjime.

Vokietijoje kareiviszkos valdzios pareikalavo tik-tai prisidavimo 50 mil. markiū ant pagerinimo artillerijos ir 11680000 markiū ant nauju laivu: 13 pancerinu, 11 krejseru, 2 avizo ir 2 torpediniu su iszskyrstimu tos sumos ant 1889—1895 metu. Maisztai vokiszkose kolionijose, rytiniu pakraszcziu Afrikos, didinasi; blokada anglo-vokiszka pakrancziu Zanzibaro prasidėjo: Anglai užsiėme blokavoti sziauriniž dalį pakrancziu nū Vangi iki salai Lamer; Vokiecei nū Vangi į pietus, iki Vingi. Vokiszki laivai subombar-davojo Vangi. Maisztai priesz Vokieczius auga ir platinasi. Po apstabydymui maiszto, rengiasi siusti stipresnia ekspedicija į vidurius Afrikos, ant pagelbos Eminui Baszai ir dėl nesziomo Europėjiszkos kultūros tarp negrū kontinento, kūm žada apstabydyti preky-stę žmonėmis. Paskutinei praneszimai garsina, kad Emin Basza ir keleivis Stanley yra kalinyje pas

Mahdi; dėl iszvadavimo ju Mahdi reikalauja atidavimo jam Chartumo.

Austrijoje nauji įstatai apie rekrutus padidino kontingensa metinio szaukimo rekrutu į karumėnė. Vaidas ir barnis oficijaliszku Vokietijos ir Austrijos laikraszcziu ir tu paskutiniu bauginimai, buk Austrija ne reikalauja dėl savo tvirtybės aliānsu su Vokietija, ką buvo prasidėję po sugrįžimui Ciecoriaus Vilhelmo isz lankinėjimu į Berlyną — nustoje. Atliktas paminėjimas 40 metu valdymo Ciecoriaus Franciszkaus Jūzupo parodė sziltą meilę visu etnografiszku daliu Austrijos dėl savo valdytojo. Austrijos tautos, nors visūse kitūse dalykūse politiszko gyvenimo ēdasi tarp savės, bet meilėje dėl valdanczio, nors syki sutiko. Toje meilėje visu gyventojų principas valdymo, padėto žodžiūse „*geidžiu laimės ir gero visu mano tautu*“, tikrai iszspilde, nės žodžei tie ne buvo melagingai kalbami, kaip tai atsitinka su meile valdytoju dėl savo tautu Rusijoje. Nepereina ir metai, idant Austrijoje kokia smulki tauta ko nors nelaimėtu dėl savo politiszko ar tautiszko gyvenimo. Drauge su sukaktuvinėmis 40 metu valdymo Franciszkaus Jūzupo *Czechai* apvaikszcziujo 70 metinį paminėjimą gimimo savo vadžiotajo Rieger'o, kuriam labiausei yra kalti už tai, ką per tą laiką laimėjo; jisai iszderėjo viską palengva ir sistematiszškai, kada partija Gregro, viską laužanti ir garsei poszkanti, nors garsei rėkė, bet nieko nesutvėrė. Prie sudėjimo dėl Riegero dovanos, kuri isznesza jau su virszum 70000 guldenų ir Gregrinei prisidėjo.

Rusija, suprasdama savo militariszką padejimą, neužtenkanczias geležinkeliu linijas nori, sutikimo laike, užtiesti vakarinūse parubežiūse (nū Vokietijos ir Austrijos), stumdama czion jau vis artyn savo kareivius. Ar to užteks, tai gal tolesnis laikas parodys. Vokietija reikalauja ginti rubežius tiktai nū Rusijos ir Francijos, czion koncentravodama armija; Austrijai velei užtenka susikoncentravoti tiktai nū Rusijos rubežiu, tai Rusija niekur parubežiūse savo, isz kuriu viena tiktai linija nū Chinu traukiasi per 10000 viorstu, neturi draugu, niekur savo rubežiu negali plikais palikti. Ką galėtu laimėti isz skaitlingumo savo gyventojų, tai turi žudyti per ilgumą savo rubežiu. Karszti norai iszvyti isz Bulgarijos Koburg'a, lyg neiszspildo. Skaitant seniaus dar rusiszkus laikraszczius, galėje rodytis, kad Koburg'as Bulgarijoje nei menesi negalės užsilaikyti, bet jisai laikosi tvirtai ik szei dieni; tiesa, laikraszczei tie yra ne dėl to, idant garsinti teisybę, bet garsindami savo karszcziausius geidimus, nori, idant tie butu teisingi. Tokiu keliu visur laikosi ir naminiūse dalykūse. Paskolinimas užrubežiūse 500000000 fr. dėl konversijos skolos, isz-leistos 1877 m. ant karės su Turkija užtrauktas, daugiausei Paryžiuje, ko galima buvo ir laukti, nės Francuzu sziantien viena tiktai mislis su pagelba Rusijos (daugiaus draugu niekaip negali sau rasti) atgriebti tą, ką nužudė 1871 m. Jeigu Rusija palieptu jiems ir ragožiū ant galvos statyti, žinoma, tą darytu, kad tiktai savo užtarejams patikti. Kitur subskripcija skolos menka; menkiausia gi Vokietijoje, nės ir taip vokiszku pinigų daug yra Rusijoje, o kaip laikraszczei garsina, Rusija ne dūdant geros gvarancijos, nors pernyksztis deficitas ne pereina 16 milij. rubliu. Gal persergėjimai vokiszku laikraszcziu but ir be pamatū. bet priežodis mokina, „kad besisaugojančius Dievas saugoja“. Kitur skolą gvarantavoja visa tauta per savo iszrinktūsius, Rusijoje gi tiktai Ciecorius ir

finansu ministeris. Pirma nelaiminga karė gali permaintyti regime valdymo, tauta galėtu pareikalauti užžiurėti pati savo gaspadorystę, o tąsyk ar gi ji norės imti ant savės skolas užtrauktas tiktai ciecorium ir ministeriu? Tąsyk aiszku, kad ne ta partija, kuri sziandien nusisamde monopoli rusiszko patrijotizmo, kalbėtu garsei. Ta priežastis labiausei gal ir žiamina kursą visokiū popierinū Rusijos vercziau. Kursas rusiszku pinigū stovi žiamai lygei laimingoje karejė, kaip ir valstiju sutikima, nors tikros priežasties ekonomiszkos ir ne butu. Rusija maž daug skolose kaip Francija; plotai jos dideli, naturaliszki turtai neiszpasakyti; prie iszmingingo gaspadoravymo galėtu buti daug didesnis kaip Francijos, bet ko dėlgi vertė pinigū beveik per pusę mažesnė? Gal taip ir nebutu, bet dūdantis pinigū turi ant visko darytis. Nesenei iszderėta nū Korėjos keletą vietū dėl turgaus su Rusija; žinia ta davė priežastį snektoms buk Korėja atsidadavus po Rusijos protektoratu.

Italijoje Francuzu provokacijos, katros buvo prasidėjusios pirmiausei už kapitulacijos Masovoje, paskui isz italiszku mokslavieciū Tunezijoje, nū atkeliavimo į Rymą naujo francuziszko pasiuntinio P. Mariani, — nustojo. Italija ir be provokaciju tur gana dagiu namieje. Vaidas ir nesutikimai su popiežija isz priežasties naujo kodekso; popiežius skusdamasis priesz svieta, norėjo apleisti Rymą. Kunigaikstis Lichtensztein pažadėjo atidūti popiežiui savo kunigaikstystę. Dabar vienok niekur ir popiežius ne kalba apie iszkeliavimą isz Vatikano. Dėl karės su Francija dar ne prisirengę, ir su pagelba Vokietijos, dėl prisirengimo-gi pinigū reikia, o Italija, nors graži ir vaisinga, bet neturtinga. Irlandija ir Italija iszleidžia isz tevynės didžiausią kontingensą emigrantu, nės žiamė ne gal iszmaityti visu savo vaiku. Kada karinės valdžios pareikalavo padidinimo būdžeto ant 145 liru dėl savo dalies, tai reikėjo padidinti mokeszczius; lygei tautos iszrinktieje deputatai, kaip ir kiti ministerei, atsakė, kad traukti isz tautos didesnius dar mokeszczius jau yra ne galima. Muitinė kova su Francija, uždariusia savą rubežių dėl nekuriu Italijos iszdirbimu, sumažino turtus kas met's ant m. d. 150 mil. liru.

Britanija, nors veda mažas kares su gyventojais Jūduju Kalnu „Black Mountains“ (Vakariniūse Himalajūse), ne užbaigė ir pradėtos su Tybetu Sikhima, nors isznaikė 10000 kareiviū Delei-Liamos, su Madhistais, perėjuseis jau į sziaurius po Chartumu, kaip lygei dar ne pervedė fortifikacijos užimtoje Birmajoje; bet czia mažiaus apie kariszkus dalykus kalba, o labiaus apie reikalus gyvenimo namieje ir kolonijose. Salisburi pareikalavo 5 mil. f. sterl. dėl palengvinimo iszpirkimo žiamės fermereis-chroniszką vargą kenčianczios Irlandijos, bet tą iszpirkimą remia ant gero sutikimo fermeriu su landlōrdais, žinodami, kad kitokiū budu ne galėtu pervesti szio dalyko be pažeidimo ukystės. Balsai, reikalaujantieje provincijaliszkos autonomijos Britanijoje, atsiliepė ir kolonijose. Isz vietinės inteligencijos Indijose renkasi nauja partija *Home rule indiszka*, taip kaip pirmiaus tokia pat iszdygo Irlandijoje. Kolonijos žiangia į iszsiemancipavojimą nū metropolijos: Kanada javečia vos nominaliszką Anglijos valdžią; Australija nesenei ne primė paskirto jay gubernatoriaus, ne sakant jau apie pirmiaus iszdūtas tiesas — uždarymą portu dėl Chinezu — prieszais norus ir reikalus metropolijos. Per traktatą su Persija, Anglija iszderėjo dėl visu Euro-

pos tautu upę Koruną dėl turgaus, isz ko Rusija labai pikta, nors nežinia už ką, nės ir ji gali naudūti isz tos upės. Gal norėtu, idant nieks, iszskyrus ją, ne galėtu atkeliauti į Persija.

Tarp mažesniu Europos tautu: **Holandijos** karalius serga be vilties pasitaisymo, ir nepalieka viriszko įpėdinio. Jeigu Holandija gali kaip nors valdžią sau įrengti, nors su moteria, tai vienok kunigaikstystė Luxemburg, kur prisilaiko saviszkos tiesos, turėtu patekti vokiszku kunigaikszceiui Nassau, o tai ne labai but gardu Francuzams.

Belgijoje, kaip ir du metu atgal, atsirado maisztai darbininku, kurie, kaip ir pirma, nori pagerinti savo gyvenimą per ardymą ir naikinimą fabrikū, kuriose uždarbį rado, su ugnė ir dinamitu, bet kada senesniejie maisztai, kraugeringai apstabdyti kareivėis, turėjo tiktai ekonomiszką linkimą, sziandieniszki, labiausei Valloniszkoje dalyje, stovi ant politiszko pamato: yra kaipo protestu susiartinimo Belgijos su Vokietija. Darbininkai stovi czia lygei priesz kapitaliszką partija, kaip ir prieszais karaliszką valdžią, norėdami susivienijimo su republikaniszka Francija.

Prezidentas **Suvienytu Valstiju Sziaurinės Amerikos**, Cleveland, laikys valdžią tik tai iki 4 kovo; po tam valdžia pereis į rankas republikaniszkos partijos, kuri iszrinko sau prezidentą Harrisson'ą. Norai Cleveland'o sumažinti muitus ant nekuriu svėtimu tavoru, atitolino nū jo visus turtingesnius valstijos gyventojus, kurie po sparnu tu maitu turtus sau rinko; partija-gi demokratiszka, nors ir skaitlingesnė, bet, pasidalinus į tankei prieszingas sau daleles, kaip ir musu tenvietinei vientauczei, turi buti silpna.

Užgyrimai iszliūsavimo negru **Brazilijoje**, baugingi provincijoms, turinczioms placzias plantaziijas, atliekanczias darbą pigiomis rankomis negru, kreipia tolingiausias provincijas prie atsiskyrimo nū ciecorystės. Tokiā pat priežastis seniaus pagimdė lygius norus tarp pietiniu valstiju sziaurinės Amerikos ir iszszaukė secessioniszką karę, taip daug kasztūjanczią.

Muzika.

Ar vienas senukas, arba senukė, iszgirdę mus dainūjont, sako: „Budami jaunais, dailesnes dainavome!“ arba vėl: „Tąpat dainą mano mamutė, amžiną atilsį, kitaip mus mokino!“ ir tūjaus užnytiūja, betaisant. Nereikia ausis artistas, idant pažinti nepanaszamą musu gaidū, ant tu pacziū senovėje — gana yra szirdies ir jausmo. Nyksta lietuviszkos melodijos: vienos visai užmirsztos ir tu niekad jau ausis Lietuvio neiszgirs, o tas, kurios dar liko, taip permainėme, bemiklinant balsus, kad senukai negali pažinti. Turiu pridurti ir tai, kad daug lietuviszku melodiju sugadino įtekmė svėtimu dainu.

Užlaikykime nors tas melodijas, kokias dabar girdime, nės už keliu metu dar labiaus bus sugadintos.

„Varpas“ norei pavadė kamputį dėl talpinimo lietuviszku melodiju: užraszytos ilgiaus užsilaiko nū isznykimo, o gal atsiras kompozitorius, kurs galės prigulinezei jas sunaudoti.

Tai-gi kiekvienas, numanantis tiek apie muziką, kad gali perneszti melodija ant popieros, tegul renka lietuviszkas gaidas (su žodžeis) ir gelbi jas nū pražuvimo!

Ant kalno karklai siubavo.*)

Padavē Varpelis.

The musical score consists of two systems of staves. The first system has a treble and bass staff with lyrics: "Ant kal - no kar - klai siu - ba - vo Ant kal - no kar - klai siu - ba - vo Ant kal - no kar - klai siu - ba - vo". The second system also has a treble and bass staff with lyrics: "po kal - nu van - duo liu - le - vo liu - le - vo liu - le - vo". The music is in a 2/4 time signature with a key signature of one sharp (F#).

Tenai vaiksščiojo mergelē, Tenai vaiksščiojo mergelē:
Ten vaiksščiojo mergužēlē, Balta graži lelijēlē, Lelija, lelija.

Sztai ir atjojo bernelis, Sztai ir atjojo bernelis; Ir atjojo
bernužēlis, Baltas gražus doobilēlis, Dobilas doobilas.

Mergele mano jaunoji, Mergele mano jaunoji, Mergele
mano jaunoji, Kur šia naktelē nakvoji? Nakvoji, nakvoji.

Augsztoj' tēvelio klētelej', Augsztoj' tēvelio klētelej', Aug-
sztoj' tēvelio klētelēj', Margoj mocziutēs lovelēj', Lovelēj', lovelēj'.

*) Daina sudēta ant keturiu balsu vyriszku; norint ją dainūti balsais maiszytais, reikia tik sumainyti vidurinius eilutes t. y. moters ims pirmą ir trecią eilutę, o vyrai — antrą ir ketvirtą.

Isz produktiszku turgāvieceziū.

Iszrokavimas „Petersburger Heroldo“ rodo, kad ant sziū metu, pagal užaugimą javu, vienu tiktai svetimu kvieceziū reikalaus valstijos, kurioms naminis užderejimas ne užtenka: Anglija turēs pareikalauti isz svietur 19 mil. kvarteriu (26 $\frac{1}{2}$ mil. czetvercziu); Francija 16 $\frac{1}{2}$ mil. czetv.; Vokietija, kur tiktai Bavarijoje gerai užderejo, reikalaus 6 mil. czetv.; Valakai 6 mil. czetv., Hollandija 7 $\frac{1}{2}$ mil. Sikiu valstijos reikalaus apie 70 mil. czetvercziu. Tūm tarpu valstijos, kuriu produkcija pereina naminis reikalus, turi dėl exporto į svetimas szalis: Suvienyotos Valstijos sziaurinės Amerikos 13 $\frac{1}{2}$ mil. czetv. (pereitam mete isz viso, pagal statistiszkus padavimus, surinko 420 mil. buszeliu); Ost-Indija 4 mil. czetvercziu; Australija ir Egiptas 4 mil. czetvercziu; Austrija ir Rumunija 8 mil. czetv.; Rusijoje (jos statistiszki iszrokavimai mažai-teisingi, nēs statistika retai kur vedasi) pereitą metą surinko 40 mil. czetv., isz ko ant vietiniu reikalau iszėjo 25 mil.; likęsi-gi nū kitu metu isznesza 2 mil. czetv., taigi dėl exporto turi daugiausei 20 mil. czetv., dėl to valstijoms reikalaujanczioms svetimu grudu, nepriteks apie 10 mil. czetv. kvieceziū, kuri deficitą turēs papildinti kitokeis grudais. Nors užbaigoje pereitu metu prekės kvieceziū buvo mažā, kaip mažas ju ir pareikalavimas, pagal „Heroldą“ iszpultu laukti dikto pasikėlimo prekės kvieceziū. Pabaigoje pereitu metu prekės kvieceziū visur buvo mažesnē, ne kaip pirmias buvo. Amērikoje zoposto dėl exporto užaugo iki 35.2 mil. buszeliu. Nev-Jorke nupūle ant 103 cent. už buszelį; Anglijoje geresni gatunkai užlaikē senovēs vertę, bet menkesnieje nupūle $\frac{1}{2}$ szilingo; ant kvarterio. Londone m. grūdyje už kvieceziū mokėjo po 127 $\frac{1}{2}$ iki 147 kap. už pudą; už avižas 80—84 $\frac{3}{4}$; sēmenu daug privežta, dėl to vertē ju nupūle. Francijos sopolai, atgabenti isz užrubeziū, iszneszē 234 mil. centneriu metriszku, tai daugiaus ant 127 mil. cent. kaip už

pereitą metą. Marsilijoje už kvieceziū mokėjo 117 iki 129. Vokietijoje mažas buvo pareikalavimas kvieceziū. Berline mokėjo 97 $\frac{1}{2}$ —117 $\frac{3}{4}$; Danskoje 109 $\frac{1}{2}$ —110 $\frac{3}{4}$. Karalaucziuje 105—111 $\frac{1}{2}$. Nužiaminimai fraktiszku mokescziu už pervežimą grudu ant piet-vakariniu geležinkelio, Rusijoje nukreipē transportus ant Odessos. Už kvieceziū paskutiniame mėnesyje mokėjo: Varszavoje 85—105 pagal gatunką, rugėi po 65—68; avižos 62—70, miežei 60—80. Odessoje kviecezi 88—109, rugėi 56—60, miežei 61 iki 62. Rigoje—linai be kupcziu; ligei ir kanapiu mažai kas reikalavo; sēmens kanapiu po 100—112 kap. už pudą; kviecezi, tik dėl vietinio reikalavimo, mokami buvo po 100—115 kap. už pudą; rugėi 69 iki 70 už pudą; avižos 61—68, miežei 75—81. Liepojoje (Libava): rugėi po 68 $\frac{1}{2}$ kap.; avižos 59 iki 60, miežei 67—70; kviecezi 90—115; vikei 80—90; žirnei 77—80, sēmens 103—132. Medus baltasis po 550—650; szviesei geltonas 500—550; tamsusis 480 iki 525; medus su vaszku 480—525; vaszkas szviesus, tyras po 1800—1850; vidutinis 1700—1775; niekesnis 1650—1700. Aliejus kanapinis 370—380. Lajus pirmo gatunko 4850. Peterburge kviecezi (10 pud.) 1100—1140; rugėi (9 pud.) 6 rubl., avižos 355—365; sēmens 1275; miltai ruginei 650—725; nafta 120; cukrus 540—575; cukrinei miltai 465. Vilniuje rugėi 65 kap. už pudą; žirnei 68; avižos 51; miežei 63; kviecezi 193; dūna jūda 2 kap. svaras; smulkis 2 $\frac{1}{2}$ kap.; balta 3 $\frac{1}{2}$ kap., jautiena 8 kap., sviestas 27 $\frac{1}{2}$ kap., miltai ruginei I. gatunko 118, II. 105, III. 88 kap., cukurus 13 $\frac{1}{2}$ kap. svaras. Cukrus Varszavoje: už miltus po 260; rafinadą 297 $\frac{1}{2}$ —302 $\frac{1}{2}$; cukrus piaustytas 297 $\frac{1}{2}$ kap. už akmėnį (po 24 svarus). Pagal nesenei iszdūtą paliepiamą centraliszku valdžiu ant staciju geležinkelio tur but ant parodos dėl peržiurėjimo matomoje vietoje pakabintos prekės grudu ir fraktiszkos tarifos už ju transportą. Lietuvoje ant Peterburginio geležinkelio tokios tarifos turi rastis: Vileikoje, Vilniuje, Gartēnūse, Kaune ir Vilkaviszkyje; ant Libavinio-gi geležinkelio Panevėzyje.

Pasarga.

Meilingi viengenczei! Jums visiems žinoma, jog visa pradžia sunki, taip ir mums, prasidedant dėl lietuviszkos giminelės izslaikimo dirbti, yra sunku. To dėl meldžiame ant pagalbos dabar pirmeng mes pailšę. Jei mums izsilsus tik kiti pradėtu tą darbą dirbti, tai jis jau vėl sunkesnis butu ir nei jie galiaus neatsiektu mierį. Tai-gi jei norite ką atlikti, tai atlikite szendien, nės nežinome,

ką rytas atgabens. Dabar tikriausias czėsas, nės darbymetis, o ans izzmingasis sakė: „Pjuties laike miegasis, dūnos stokos.“

Redystė.

Siuncziant gromatas, rankraszczius arba pinigūs į „Varpo“ rėdystę, reikia pridėti szioķį antraszą:

Martynas Jankus,

Bitėnen per Lompönen, Ostpreussen.

Kniginyczia Ernesto Weyerio Tilžėje

prisiūlo sekanczias lietuviszkas knįgas:

I. Maldaknįgos.

Auksa Altorius arba Szaltinis dangiszku skarbu.
Auksa Altorius senas ir naujas arba didžiausias skarbas dėl dusziu krikszczioniu.
Mažas Szaltinis dieviszkos loskos arba vidutinis Auksa Altorius.
Garbe Dievi ant Augsztybės ir Szlovė Szv. Panai Marijai ant žemės.
Kantyczkas arba knįga giesmiu.

II. Dvasiszkos knįgėles.

Sopulinga muka Vieszpaties musu Jėzaus Kristaus.
Pagal apdumojimu Onos Kotrynos Emmeryk, zokonikės Augustijonu.
Vartai dangaus, arba Rima katalikiszkas mokslas su istorijoms. Dalis pirma.
Brostvas.
Szkala su Kalba apie priezastas vargu.
Nekaltybė ir Dangiszkas paraminimas.
Missija ir Žiedai.
Giesmes sutaisytos izz grynų žodziu psalmu.
Gyvenimai Szventuju Dievo ir Tretis zokonas Szv. Pranciszkaus.
Gydyklos nū baimės smerties, antras spaudimas.
Lietuviszkas Lamentorius dėl mažu vaikeliu, o labiaus dėl didesniuju iszdūtas per K. M. B.
Szlovinimas Szv. Panos Marijos per mēresius moju arba gegužį, lapkritį ir kožname laike.
Pokilis Szventuju arba tanki komunija.
Rožanczius amžinas arba kelei križiaus.
Pamokslei apie sudą Dievo, pakutą, dangų ir nekaltą prasidėjimą Szv. Marijos Panos.
Istorija Szventa seno įstatymo.
Mokslas Rymo Kataliku.
Stebuklai Dievo szvencziausiam Sakramente.
Garsas apie baisybes dienos sudo ir kankinimai pragarinei.

III. Mokliszkos knįgelės.

Istorija Lietuvos, pagal *Konstancija Skirmutt*.
Lietuviszka gramatika, paraszyta kunigo *Mikolo Miežinio*.
Uždūtinus, sataisytas *Gailuczio*.
Vytautas, didis Lietuvos kunįgaiksztis, paraszė *P. A. Trupinėlis*.
Musu žydai.
Trys pamokslai apie gaspadorystę.
Jūzapa Miglovaros rasztai.
Lietuviszkas szilupinis.
Rėdos įstatymai.
Byrutės dainos.
Mužikėlis, sustatytas *M. Jankaus*.
Žiemos vakaro adynėlė, suraszyta *M. Jankaus*.
Pamokslai apie triusą arba procę, pagal *J. J. Krazevskį*, lietuviszškai suraszė *Nėris*.
Žirgas ir vaikas, suraszė *Dr. Basanaviczius*.

IV. Laikraszczei.

„Szviesa“, mėnėsinis laikraszctis, paszvēstas Lietuviams ir Žemaičiams. Iszdūdamas ir rėdytas *Ernesto Weyerio Tilžėje*.
„Varpas“ literatuoros, polytikos ir mokslo mėnėsinis laikraszctis. Iszdūdamas Tilžėje kaszta susivienijimo Lietuvos intelijentu po rėdymu *Martyno Jankaus* Bitėnuse.
„Auszros“ visus iszėjusius numerius 1883, 1884, 1885 ir 1886 m.

Be to per manę galimą iszsiraszydinti visus lietuviszkus laikraszczius iszeinanczius Prususe ir Amėrikoje.

Ernestas Weyeris.

Ernestas Weyeris

knigu spaustuvė, lietuviszka kniġinyezia, „Szwiesos“ iszleistuvė
Tilzėje, Tilsit Ostpreussen

prisisiulo garbingiems Lietuviams ant atspaudimo lietuviszku knigu ir kniġeliu
 paġistamai gerame atlikime uġ pigiausias prekas.

Geriausis ir pigiausias pirkimo vieta visokių katalikiszku

maldakniġu

ant vien gero popieriaus puikiam apdarbe.

Taipo-gi gali per virszui minėtą kniġinyezią gauti visus lietuviszkas
 knigas ir kniġeles ir kitose spaustuvėse iszėjusios.

Antraszas dėl gromatu: *Ernst Weyer Tilsit Dammstr. 2 Ostpreussen.*

Isz bulletinu Vilniaus meteorologiszkos observatorijos.

Nū 1. iki 15. grūdzio pereitu metu.

	Maximum.	Minimum.
Temperatura pagal Celcia	+ 5,6° d. 1. grūdzio 1 val. po pietu	— 18,6° 7 v. rytm. 13. d. grūdzio.
prie drėġnumo procentūse	91 %	89 %
barometro milimetrūse	751,4	769,3
szalies vėjo	S.	0
greitumo vėjo ant sekundos	2 metr.	0
debesu	10 N.	2 st.
Dregnumas	+ 96 %	84 % 1 v. po pietu 4. d. grūdzio.
prie temperaturos	+ 1,0°	— 1°
barometro	740	762,4
szalies vėjo	W.	OOS.
greitumo	3 metr.	3
debesu	10 N.	10 N. st.
Barometras	769,3	739,7 1 v. po pietu 10. d. grūdzio.
prie temperaturos	— 14°	+ 2,6
drėġnumu	91 %	87 %
szalies vėjo	SSW.	SSW.
greitumo	3 metr.	6
debesu	C. 1 st.	10 N.
Greitumas vėjo	6 metr.	0 7 v. ryto 13. d. grūdzio.
prie temperaturos	— 12,2	— 18,6°
drėġnumo	85 %	89 %
szalies vėjo	NNO.	nebuvo
debesu	nebuvo	2 st.
barometro	758,5	769,3

Meteorologiszki telegramai isz kitur gauti 9. grūdzio, rodo
 kad tą dieną augszcziausia temperaturo buvo:

		Žiamiausia-gi buvo:
Atenūse	+ 14°	
ant Maitos	+ 12°	Archangielske — 4°
Konstantinopolyja	+ 9°	Monachijoje — 6°
Abazio	+ 6°	Odessoje — 2°
Klajpėdoje	+ 5°	